

KLP

Årsrapport 2016

KLP BANKEN AS

Innhold

KLP BANKEN AS	
ÅRSBERETNING 2016	3
RESULTATREGNSKAP	10
BALANSE	11
EGENKAPITALOPPSTILLING KLP BANKEN AS	13
EGENKAPITALOPPSTILLING KLP BANKEN AS KONSERN	14
KONTANTSTRØMOPPSTILLING	15
ERKLÆRING IHT. VERDIPAPIRHANDELLOVEN § 5-5	16
NOTER TIL REGNSKAPET	17
— Note 1 Generell informasjon	17
— Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene	17
— Note 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger	22
— Note 4 Informasjon om virksomhetssegmenter	22
— Note 5 Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	22
— Note 6 Kategorier av finansielle instrumenter	23
— Note 7 Finansielle derivater	26
— Note 8 Virkelig verdi hierarki	26
— Note 9 Resultatført ineffektivitet i sikringsbokføring	29
— Note 10 Netto renteinntekter	29
— Note 11 Netto provisjonsinntekter	30
— Note 12 Finansiell risikostyring	30
— Note 13 Kredittrisiko	30
— Note 14 Markedsrisiko	33
— Note 15 Likviditetsrisiko	35
— Note 16 Rentebærende verdipapirer	38
— Note 17 Utlån og fordringer	39
— Note 18 Tap på utlån i personmarkedet	39
— Note 19 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	40
— Note 20 Verdipapirgjeld - børsnoterte obligasjoner med fortrinnsrett og sertifikater	41
— Note 21 Innskudd fra kunder	42
— Note 22 Aksjer i konsernselskap	42
— Note 23 Driftsmidler	43
— Note 24 Immaterielle eiendeler	43
— Note 25 Kapitaldekning	44
— Note 26 Skatt	45
— Note 27 Pensjonsansvar egne ansatte	47
— Note 28 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v.	50
— Note 29 Antall ansatte	51
— Note 30 Lønn og administrasjonskostnader	51
— Note 31 Andre eiendeler	52
— Note 32 Annen gjeld og avsetning for påløpte kostnader	52
— Note 33 Transaksjoner med nærstående parter	53
— Note 34 Honorar til revisor	54
— Note 35 Betingede forpliktelser	54
— Note 36 Kontanter og kontantekvivalenter og øvrige utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	54
REVISORS BERETNING	55

Årsberetning for 2016

Resultat før skatt i KLP Banken-konsernet ble 91,2 millioner kroner i 2016. Utlån og innskudd har hatt god vekst og netto renteinntekter har økt sammenlignet med fjoråret. Aktivitetene i både personmarkedet og offentlig marked har gitt positive bidrag til årsresultatet. KLP Banken-konsernet ble tilført 250 millioner kroner i ny egenkapital i desember.

KLP Banken AS eies 100 prosent av Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) gjennom KLP Bankholding AS. KLP Banken AS har to heleide datterselskaper, KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS.

Virksomheten i KLP Banken AS med datterselskaper er inndelt i forretningsområdene personmarked og offentlige lån. Begge områdene er landsdekkende. Selskapenes hovedkontorer ligger i Trondheim.

KLP Bankens målgruppe i personmarkedet er medlemmer av KLPs pensjonsordninger. Banken skal tilby produkter og tjenester til konkurransedyktige betingelser for å bidra til at virksomheter som har valgt KLP som pensjonsleverandør oppleves som attraktive arbeidsgivere. Tilstedeværelse i markedet for offentlige utlån gjennom KLP Kommunekreditt bidrar til konkurranse og dermed til at offentlig sektor får tilgang til gunstig langsiktig finansiering.

ØKONOMISK UTVIKLING I 2016 FOR KLP BANKEN AS KONSERN

Resultat (millioner kroner)	2016	2015	Endring
Resultat før skatt	91,2	49,6	41,6
Årets totalresultat etter skatt	68,3	40,5	27,8
Netto renteinntekter	194,3	187,1	7,3

Balanse (milliarder kroner)	2016	2015	Endring
Årets utlånsutbetalinger inklusive forvaltede lån	16,3	14,3	2,0
Utlån på bankkonsernets balanse	30,0	26,4	3,6
Utlån som forvaltes for KLP	52,7	51,0	1,7

Tall i parentes nedenfor er referanse til fjorårets tall.

Resultatregnskap

KLP Banken-konsernet oppnådde et resultat før skatt på 91,2 millioner kroner i 2016. Resultatbidraget fra forretningsområdene er 31,9 millioner kroner fra personmarkedet og 59,3

millioner kroner fra offentlig marked. I 2015 var tilsvarende samlet årsresultat før skatt 49,6 millioner kroner, hvor personmarked bidro med 30,4 millioner kroner og offentlig marked med 19,2 millioner kroner. Etter skatt ble årets totalresultat for 2016 68,3 millioner kroner mot 40,5 millioner kroner året før.

KLP Banken-konsernets egenkapitalavkastning ble 6,1 (3,3) prosent før skatt og 4,6 (2,7) prosent etter skatt. I resultatet inngår forvaltningshonorar fra KLP på 57,0 (57,6) millioner kroner.

Utlånsbalansen i KLP Banken-konsernet økte med 3,6 milliarder kroner, eller 14 prosent i 2016. Tallet omfatter vekst i boliglån på 2,0 milliarder kroner, som tilsvarer 19 prosent, og en vekst i offentlige lån på 1,7 milliarder kroner, tilsvarende 11 prosent. Stabile marginer på utlån har bidratt til økte netto renteinntekter med 4 prosent i 2016 sammenlignet med 2015. 65 prosent av KLP Banken-konsernets netto renteinntekter i 2016 kommer fra personmarkedet mot 63 prosent i 2015. Styret anser den underliggende resultatutvikling som god.

I 2016 falt kredittpåslagene i verdipapirmarkedet sammenlignet med høsten 2015. Verdien av KLP Banken-konsernets likviditetsplasseringer har derfor økt. Dette har gitt et bidrag til resultatet i 2016 på 18,4 millioner kroner, hvorav 15,3 millioner kroner i datterselskapet KLP Kommunekreditt AS. Ved utløpet av 2015 viste resultatregnskapet et netto tap tilknyttet verdipapirer på 30,1 millioner kroner.

KLP Banken AS foretar jevnlig tilpasninger i løpetider på innlån for å redusere likviditetsrisiko og imøtekomme regulatoriske krav til likviditetsindikatorer og kapitaldekning (Basel III og CRD IV). Refinansiering av innlånssiden i datterselskapene gir dermed behov for tilbakekjøp av egne utstedelser og dette gir resultateffekter. I 2016 er det gjennomført flere tilbakekjøp av innlån, og dette har gitt høyere kostnader enn i 2015. Resultatet i 2016 er belastet med 10,2 millioner kroner tilknyttet tilbakekjøp av innlån, mens tilsvarende tall for 2015 var 5,1 millioner kroner.

KLP Banken AS gebyrlegger i begrenset omfang sine banktjenester i personmarkedet. Netto gebyr og provisjonsinntekter

utgjør 9,4 (10,2) millioner kroner for 2016, som innebærer en reduksjon på 8 prosent fra fjoråret.

Driftskostnader og avskrivninger utgjør 179,5 millioner kroner i 2016 mot 170,2 millioner kroner året før. Det gir en kostnadsvekst på 5 prosent. Endringen ut over normal prisstigning er i 2016 i hovedsak knyttet til investeringer i IT-teknologi og digitalisering samt til effektivisering av prosesser for kundene og internt.

Tap på utlån utgjorde i 2016 1,1 millioner kroner og er i sin helhet knyttet til engasjementer i personmarkedet. Tilsvarende tall for 2015 var 1,0 million kroner. Styret oppfatter det slik at tapene er på et lavt nivå og mener at tapsavsetningene er tilstrekkelige.

Som en forberedelse til nye krav i norske regnskapsforskrifter tilpasset internasjonale regnskapsstandarder (IFRS9) fra 2018, har KLP Banken anskaffet et risikoklassifiseringssystem for å analysere migrering mellom risikoklasser av boliglåns-kunder. Basert på denne analysen er det for 2016 foretatt gruppevis nedskrivninger på boliglån for 0,7 millioner kroner. Denne avsetningen inngår i tap på utlån omtalt ovenfor. Offentlig marked har ikke hatt tap på utlån. KLP Banken AS har ikke tidligere foretatt gruppevis nedskrivninger på utlån.

UTLÅNSFORVALTNINGEN TOTALT

KLP Banken AS konsernet forvalter for KLP og på egen balanse en utlånsportefølje på totalt 82,4 (76,9) milliarder kroner.

Utestående lån (hovedstol) per selskap i KLP Banken-konsernet per 31.12.16:

Selskap / Mrd NOK	Boliglån	Offentlig/bedrift	Sum utlån
KLP Banken AS (mor)	8,0		8,0
KLP Boligkreditt AS	4,7		4,7
KLP Kommunekreditt AS	-	17,0	17,0
KLP (Forvaltningsavtale)	3,2	49,5	52,7
Sum	15,9	66,5	82,4

Av forvaltede lån til offentlig/bedrift er 9,1 (10,1) milliarder kroner rene forvalteroppdrag for KLP, der inngåelse av låneavtaler, dokumentasjon og oppfølging av disse utføres av KLP. I den øvrige forvaltning for KLP har KLP Banken også et ansvar for tilbud, avtaleinngåelse og lånedokumentasjon etter mandat.

PERSONMARKEDET

KLP Bankens personmarked kan også i 2016 vise til den sterkeste utlånsveksten siden KLP Bankens etablering for 6 år siden. Gjennom året har en andel av boliglånsmassen i KLP Banken blitt overført til datterselskapet KLP Boligkreditt AS. Finansieringen av KLP Boligkreditt AS skjer i hovedsak ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett og er en viktig del av KLP Banken-konsernets finansiering. Veksten på KLP

Bankens balanse er imidlertid en følge av både eget nysalg og kjøp av boliglån fra KLP.

Utlån

KLP Banken AS er en internetbasert bank uten et fysisk filialnett. Nettbanken tilbyr enkle og konkurransedyktige spare- og låneprodukter og administrasjon av disse. Ved utløpet av 2016 utgjorde utlån til personmarkedet på egen balanse 12,7 (10,7) milliarder kroner.

KLPs boliglånsporteføljer samlet, var ved utgangen av året 15,9 (14,1) milliarder kroner. En stor og viktig kundegruppe er ansatte i kommuner og helseforetak som er medlemmer av KLPs pensjonsordninger. Netto vekst i 2016 ble 1,8 (1,4) milliarder kroner. Brutto nye utbetalinger var samlet 6,2 (5,8) milliarder kroner. Porteføljen er pantsikret innenfor forsiktede verdilurderinger, og det gjøres i tillegg en grundig vurdering av låntageres betalingsevne og betjeningsvilje før lån innvilges.

Antall boliglånskunder er ved utløpet av året 12 089 (11 494) for KLP Banken og KLP samlet, hvorav medlemmer utgjør om lag 84 (81) prosent. Utlån med fast rente utgjorde 8 (9) prosent av utestående lån. Øvrige utlån var til flytende rente.

Det er bokført tap på boliglån i bankselskapene for 1,1 (1,0) millioner kroner i 2016. Engasjementer med mislighold over 90 dager var 22,2 (29,3) millioner kroner ved utløpet av 2016, som utgjør 0,18 (0,27) prosent av KLP Bankens samlede utestående lån. Mislighold og tap på boliglån er dermed på et lavt nivå.

De utlånsprodukter KLP Banken AS tilbyr i personmarkedet omfatter ordinære boliglån, Fleksilån, Boliglån Ung, mellomfinansiering ved boligkjøp, lån til fritidsbolig og Seniorlån.

Øvrige bankprodukter i personmarkedet omfatter brukskonto, sparekonto, Boligsparing for Ungdom (BSU), debet- og kredittkort.

Innlån og innskudd som finansierer Personmarkedet.

KLP Bankens produkter er prismessig særlig innrettet mot personer som er ansatt hos KLPs eiere eller mottar pensjon fra en tjenstepensjonsordning i selskapet. Markedsføringen av KLP Banken AS henvender seg også i stor grad mot medlemmer av pensjonsordningene. Gjennom 2016 økte antallet aktive innskuddskunder i personmarkedet fra 36 700 til 42 400. Av innskuddskundene var andelen medlemmer 71 (69) prosent. Samlet innskuddsvolum fra personkunder var 7,0 (6,0) milliarder kroner ved utløpet av 2016.

KLP Banken AS tilbyr også et innskuddsprodukt for bedriftskunder. Ved utløpet av 2016 utgjør innskudd fra bedrifter 1,7 (1,4) milliarder kroner, som tilsvarer 20 (19) prosent av samlede innskudd. Innskuddsvolumet totalt økte i 2016 fra 7,4 milliarder kroner til 8,7 milliarder kroner ved utløpet av året.

Finansieringen av KLP Banken AS ut over innskudd og egenkapital er i form av sertifikat- og obligasjonsgjeld. Ved utløpet av 2016 var bankens utestående gjeld i sertifikater og obligasjoner 2,4 (2,9) milliarder kroner. Dette benyttes også til å delfinansiere datterselskapene.

KLP Banken AS benytter datterselskapet KLP Boligkreditt AS til å finansiere en del av utlånsvirksomheten i personmarkedet ved å utstede obligasjoner med fortrinnsrett i boliglån. I 2016 er det utstedt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i boliglån for 1,4 (1,6) milliarder kroner. Utestående obligasjonsgjeld i KLP Boligkreditt AS utgjør 3,7 (2,8) milliarder kroner ved utløpet av 2016. Selskapet har oppnådd beste rating for sitt innlånsprogram.

KLP Boligkreditt AS har i løpet av 2016 kjøpt boliglån for 2,9 (2,6) milliarder kroner fra KLP Banken AS. Ved årets slutt finansieres boliglån for 4,7 (3,7) milliarder kroner på KLP Boligkreditts balanse og 8,0 (7,0) milliarder kroner på morselskapets balanse.

OFFENTLIG MARKED

Utlån

KLP Banken-konsernets utlån til offentlig sektor finansieres gjennom datterselskapet KLP Kommunekreditt AS, i hovedsak ved utstedelse av OMF med sikkerhet i lån til kommuner, fylkeskommuner eller til selskaper med offentlig garanti.

I tillegg har KLP Banken et forvalteroppdrag for KLP som innebærer at en betydelig andel av KLP Bankens utlånsvirksomhet i offentlig sektor omfatter lån som er finansiert av KLP. KLP Bankens forvalteroppdrag innebærer også forvaltning av lån til bedrifter og virksomheter som ligger utenfor KLP Kommunekreditts virkeområde som långiver til offentlig virksomhet i Norge. Ved utløpet av 2016 omfatter dette lån for 9,1 (10,1) milliarder kroner i utenlandsk valuta. Dette utlånsområdet er ikke nærmere omtalt nedenfor.

Det ble i 2016 utbetalt nye lån til offentlig sektor for til sammen 10,1 (8,5) milliarder kroner fra selskapene i KLP-konsernet. Avdrag og innfrielser utgjorde gjennom året 5,4 (4,1) milliarder kroner.

Samlede utlån til offentlige låntakere var 57,4 (52,7) milliarder kroner ved utløpet av 2016, en økning på 4,7 milliarder kroner (9 prosent) fra 2015. Av denne veksten er 1,7 milliarder kroner finansiert av banken og 3,0 milliarder kroner av KLP.

Av samlede utlån utgjør lån med fast rente 39 prosent ved utløpet av 2016, mot 35 prosent året før.

Det er i løpet av 2016 mottatt låneforespørsler for om lag 63 (45) milliarder kroner. Veksten har, i tillegg til lånebehovene i norske kommuner, sammenheng med stor etterspørsel etter lån til nye veiprosjekter. Akseptandelen var 16 prosent i 2016 mot 20 prosent i 2015.

Kredittrisikoen forbundet med utlån til kommuner og fylkeskommuner i Norge er begrenset til betalingsutsettelse og ikke til at betalingsforpliktelser faller bort. Dette følger av norsk lov, som gir långiver sikkerhet mot tap dersom en kommune ikke kan oppfylle sine betalingsforpliktelser. Ved betalingsutsettelse er også långiver i medhold av kommuneloven sikret erstatning for påløpte renter, forsinkelsesrenter og kostnader til inndrivelse. Verken KLP Banken-konsernet eller andre spesialiserte långivere har tidligere hatt kreditttap på utlån til kommuner eller fylkeskommuner.

Innlån som finansierer Offentlig Marked

Kostnadseffektiv finansiering skal bidra til at KLP Banken-konsernet kan tilby langsiktige utlån til gode betingelser. KLP Kommunekreditt AS har oppnådd beste rating på sitt innlånsprogram.

I det norske markedet er det utstedt obligasjoner med fortrinnsrett i lån til kommunal sektor for 17,3 (16,1) milliarder kroner ved utløpet av 2016. Nye emisjoner i 2016 var 7,1 (2,9) milliarder kroner. Det har ikke vært utstedelser i utlandet.

BALANSE OG SOLIDITET

Forvaltningskapitalen i KLP Banken-konsernet var 34,4 (31,3) milliarder kroner ved utløpet av 2016. Sammensetningen er vist i følgende tabell:

Forvaltningskapital Mrd NOK	KLP Banken konsern
Offentlige utlån/kommunal garanti	17,2
Utlån til privatpersoner	12,7
Verdipapirer og likviditet	4,3
Øvrige eiendeler	0,2
Sum	34,4

I desember 2016 vedtok generalforsamlingen i KLP Banken AS en aksjekapitalutvidelse på 250 millioner kroner, som også ble innbetalt i desember.

Konsernets ansvarlige kapital, basert på styrets forslag til disponering av resultatet i konsernselskapene, var 1,9 (1,5) milliarder kroner ved utløpet av 2016. Kjernekapitalen er identisk med ansvarlig kapital. Det gir kapitaldekning og kjernekapitaldekning på 19,0 (17,6) prosent. Gjeldende kapitalkrav inklusive kapitalbuffer er 11,5 prosent kjernekapitaldekning og 15,0 prosent kapitaldekning.

I tillegg til dette har KLP Banken AS av Finanstilsynet fått et Pilar 2-tillegg på 2,1 prosent som skal inngå i KLP Bankens kapitalmål. Videre vil KLP Banken ha en buffer på minimum 0,5 prosent over det faktiske kapitalkravet for pilar 1 og pilar 2 risikoer, slik at KLP Bankens kapitalmål er 17,6 prosent.

Risikovektet balanse var 9,2 (8,0) milliarder kroner. Uvektet kapitaldekning i KLP Banken-konsernet var 5,2 (4,7) prosent. Soliditeten vurderes som god.

LIKVIDITET

Kontantstrømoppstillingen til regnskapet viser at KLP Bankens likviditetssituasjon er tilfredsstillende da selskapet har anskaffet finansiering i større omfang enn det likviditetsbehovet fra driften krever.

Ledig likviditet er plassert i andre banker og i rentebærende papirer. Plasseringer i kredittinstitusjoner var på 1,6 (1,0) milliarder kroner, og bokført verdi av porteføljen med rentebærende papirer som vurderes til virkelig verdi var 2,7 (3,8) milliarder kroner i KLP Banken-konsernet ved årsskiftet. Investeringene i rentebærende papirer er i hovedsak bokført i KLP Kommunekreditt AS. Likviditetsporteføljen består i sin helhet av norske høyt ratede bankobligasjoner med fortrinnsrett og obligasjoner utstedt av norske kommuner eller norsk stat.

KLP Banken AS rapporterer likviditetsreserven (LCR) månedlig for KLP Banken-konsernet totalt og for de enkelte selskapene i konsernet. Ved utløpet av 2016 var LCR for konsernet 276 (212) prosent og for KLP Banken AS 165 (71) prosent.

ANVENDELSE AV ÅRSRESULTAT

Årsregnskapet i KLP Banken AS viser et totalresultat for 2016 på 19,9 millioner kroner etter skatt. Styret foreslår at det utbetales et konsernbidrag på 25,3 millioner kroner til KLP. Fra KLP mottas 19,0 millioner kroner tilbake som konsernbidrag uten skattemessig effekt. Resultat etter skatt og konsernbidrag overføres annen egenkapital.

OM REGNSKAPET

Årsregnskapet gir etter styrets vurdering et korrekt bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Forutsetningene for fortsatt drift er til stede, og dette er lagt til grunn i årsregnskapet.

KLP Banken AS avlegger regnskap i henhold til de internasjonale regnskapsstandardene IFRS (International Financial Reporting Standard) som er godkjent av EU med tilhørende fortolkninger. Se note 2 for nærmere informasjon.

RATING

Ratingbyråenes vurdering av selskapene i KLP Banken-konsernet er viktig for selskapenes innlånsvilkår. Selskapene benytter Moody's til kredittrating av obligasjoner. Alle utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) er gitt rating Aaa, som er den beste rating som kan oppnås.

RISIKOSTYRING

KLP Banken AS er eksponert mot ulike typer risiko. Banken har etablert et rammeverk for risikostyring som har til hensikt å sørge for at risikoer blir identifisert, analysert og gjenstand for styring ved hjelp av retningslinjer, rammer, rutiner og instruksjoner.

Det er fastsatt egne retningslinjer for de mest sentrale enkelt-risikoene (likviditets-/kreditt-/markeds-/operasjonell-/ og

compliance risiko) og en overordnet retningslinje for risikostyring som omfatter prinsipper, organisering, rammer mv. for bankens samlede risiko. Retningslinjene vedtas av styret og revideres minst én gang per år. Retningslinjene er av overordnet karakter og utfylles av rutiner, reglement og instruksjoner fastsatt på administrativt nivå.

Den overordnede retningslinjen for risikostyring omhandler blant annet roller i selskapets risikostyring, herunder krav til og retningslinjer for risikokontrollfunksjonen. Formålet med risikokontrollfunksjonen er blant annet å kontrollere at retningslinjene blir fulgt.

Stresstesting benyttes som metode for risikovurdering og som verktøy for kommunikasjon og meningsutveksling rundt risikoforhold. Med stresstesting forstås i denne sammenheng både følsomhets- og scenarioanalyser.

Retningslinjene inkluderer risikotoleranse for de enkelte risikoene og for den samlede risiko. Risikotoleransene er definert ut fra ulike stressscenarier, og det gjennomføres jevnlig ulike former for stresstesting for å måle at den faktiske eksponeringen ligger innenfor vedtatte toleransegrenser.

KLP Banken AS skal ha en forsiktig risikoprofil og inntjeningen skal i all hovedsak være et resultat av inn- og utlånsaktiviteter og likviditetsforvaltning. Dette innebærer at KLP Banken skal ha lav markedsrisiko og at rente- og valutarisiko som oppstår i inn- og utlånsaktiviteten reduseres ved hjelp av derivater. KLP Banken AS skal ha en forsvarlig langsiktig finansiering og det er etablert rammer for å sikre at denne målsettingen blir oppnådd. Kredittrisikoen i KLP Banken er lav og selskapets utlån er begrenset til lån med kommunal risiko og lån med pant i bolig- og fritidseiendom. Forvaltning av KLP Bankens likviditet skjer i form av plasseringer, som tilfredsstiller krav til kredittkvalitet og verdipapirer i tråd med styregodkjente kredittlinjer.

Det er et mål at KLP Banken skal ha lav operasjonell risiko og være kjennetegnet ved høy faglig kompetanse, gode rutiner og effektiv drift.

KLP Banken har etablert en årlig prosess for vurdering og tallfesting av vesentlige risikoer og beregning av kapitalbehov (ICAAP), og vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko (ILAAP). Kapitalbehovsvurderingen er fremoverskuende, og i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) vurderes behovet i lys av planlagt vekst, besluttede strategiske endringer mv. KLP Bankens styre tar aktivt del i disse vurderingene og i tilknytning til kapitalbehovsvurderingen vedtar styret et ønsket nivå for samlet kapital. Dette nivået benevnes kapitalmål.

Styret i KLP Banken AS har nedsatt et risikoutvalg. Risiko-utvalget behandler saker særlig knyttet til risiko, og har en rådgivende funksjon overfor styret.

STYRETS ARBEID

Styret har avholdt sju styremøter i 2016. For oversikt over uttørelser til styrets medlemmer og ledelse, se note 28 til årsregnskapet

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Selskapets vedtekter og gjeldende lovgivning gir føringer for eierstyring, selskapsledelse, og en klar rolledeling mellom styrende organer og daglig ledelse.

Styret fastsetter retningslinjene for selskapets virksomhet. Forpliktende avtaler kan signeres av administrerende direktør eller styrets leder alene.

Administrerende direktør har den daglige ledelse av selskapet i samsvar med instruks fastsatt av styret.

Redegjørelse om KLP Bankens foretaksstyring er tilgjengelig på KLPs websider (<https://www.klp.no/om-klp>).

ARBEIDSMILJØ OG ORGANISASJON

De ansatte er KLP Bankens viktigste ressurs og har gjennomgående lang erfaring og betydelig kreditt- og markedskompetanse, både innen personmarkedet og offentlig sektor. Nye produkter, tjenester og regulatoriske krav til KLP Banken medfører endringer i virksomheten og gir behov for omstilling og ny kompetanse. Videreutvikling av organisasjonen med sikte på sterkere markedsorientering og kompetanseutvikling, er viktige elementer i selskapets planer og aktiviteter.

I KLP Banken AS med datterselskaper var det 64 (59) årsverk ved utløpet av 2016. Alle ansettelsesforhold er i KLP Banken AS. 2 ansatte har i tillegg funksjoner i datterselskapene KLP Kommunekredit AS og KLP Boligkredit AS. I tillegg til KLP Bankens egen balanse, forvalter ansatte i KLP Banken AS etter avtale utlånsporteføljer finansiert av KLP og av datterselskapene.

Det gjennomføres jevnlig undersøkelser blant alle ansatte som måler engasjement, arbeidsmiljø, trivsel og etterlevelse av KLPs verdier. Resultatet av disse målingene viser at medarbeiderne overveiende er engasjerte og trives i KLP. Selskapene har et arbeidsmiljø- og samarbeidsutvalg (SAMU), som består av representanter fra ledelsen, KLPs HR-avdeling og de tillitsvalgte. Styrets vurdering er at samarbeidet mellom ledelsen i KLP Banken og de ansatte er godt, og at dette også gjelder arbeidsmiljøet i KLP Banken-konsernet.

KLP-konsernet har som målsetting et sykefravær under 4 prosent. Sykefraværet i KLP Banken var 3,7 (4,2) prosent i 2016, hvorav langtidsfraværet var på 1,9 (2,5) prosent og korttidsfraværet på 1,8 (1,1) prosent. Fraværet følges opp av ledere og HR-avdelingen. Det har heller ikke i 2016 vært vesentlige skader eller ulykker.

Som en del av KLP-konsernet følger KLP Banken AS konsernets retningslinjer for likestilling og mangfold, der mål, virkemidler og aktiviteter tar hensyn til de diskriminerings-

grunnlag lovverket beskriver. Egne mål for likestilling og mangfold er vedtatt i sentralt arbeidsutvalg. Ved rekruttering uttrykkes som standard at kontakt ønskes med alle kvalifiserte jobbsøkere uansett alder, kjønn, funksjonsevne, politisk ståsted, seksuell orientering eller etnisk bakgrunn,

KLP Banken AS følger også KLP-konsernets etiske retningslinjer og retningslinjene for varsling.

Av KLP Banken-konsernets ansatte er 61 (51) prosent kvinner. Det tilstrebes balanse mellom kvinner og menn på alle stillingsnivåer. Andelen kvinner i ledende stillinger var 50 (50) prosent. Ved utgangen av 2016 består styret i KLP Banken AS av tre kvinner og fire menn, hvorav en kvinne og en mann er valgt blant de ansatte.

YTRE MILJØ

KLP har med sin samfunnsansvarsstrategi, forpliktet seg til å ha gode rutiner for måling og reduksjon av selskapenes miljøpåvirkning. I likhet med KLP-konsernet for øvrig, tar KLP Banken AS sin miljøpåvirkning på alvor. Som kontorbedrift er det først og fremst energiforbruk, transport, avfall og innkjøp som kan påvirkes. KLP Banken AS er miljøsertifisert.

SAMFUNNSANSVAR

KLP-konsernet, inkludert KLP Banken AS, skal bidra til bærekraftige investeringer og ansvarlig forretningsdrift. Dette virkeliggjøres ved handlinger knyttet opp til konsernets forretning. KLP har signert FNs Global Compact, og er med det forpliktet til å arbeide for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og anti-korrupsjon. I 2016 lanserte Fremtiden i våre hender og Forbrukerrådet Etisk Bankguide i Norge. KLP Banken er kåret til den tredje beste banken i landet, basert på hvordan KLP-konsernet jobber med problemstillinger knyttet til blant annet klima, korrupsjon, menneskerettigheter, arbeidsrettigheter og skatt.

Samfunnsansvar inkluderes også i styringsdokumenter gjennom blant annet retningslinjer for etikk, miljø og ansvarlige investeringer. Utdypende beskrivelse av mål, tiltak og resultater er tilgjengelig på KLPs websider (<https://www.klp.no/om-klp/samfunnsansvar>).

FRAMTIDSUTSIKTER

KLP Bankens primære målgruppe i personmarkedet er medlemmer av KLPs pensjonsordninger. En stor del av Norges befolkning inngår i denne gruppen og mulighetene til å utvikle KLP Banken videre innen dette segmentet vurderes som gode. Medlemsandelen for alle bankprodukter samlet, var 71 prosent ved siste årsskifte.

Prisveksten på boliger de siste årene har gitt usikkerhet knyttet til utviklingen videre. Norske husholdningers gjennomsnittlige gjeldsbelastning er historisk høy og noen grupper er dermed sårbare for økt rentenivå og arbeidsledighet. Arbeidsledigheten har også økt noe i enkelte regioner av landet. Betjeningsevnen for boliglån i de viktigste kundegruppene for KLP Banken, som i hovedsak er offentlig

ansatte, antas å være tilfredsstillende også fremover. Dette bidrar til at mislighold holdes på et lavt nivå. Det vil også være viktig å videreføre en konservativ kredittpolicy for å opprettholde en lav risikoprofil i bankens boliglånporteføljer.

Etter flere år med svært lave renter er det mye som tyder på at rentebunnen i markedet foreløpig er nådd. Oppjustering av utlånsrentene i flere banker er tegn på dette. KLP Banken AS følger konkurransesituasjonen nøye og vil tilpasse sine renter og betingelser ut fra den.

Banknæringen utfordres stadig av ny teknologi og nye aktører fra andre bransjer utenfor næringen. KLP Banken AS har som mål å utnytte utprøvd teknologi for å kunne tilby relevante, kundevennlige og effektive tjenester til kundene. Dette innebærer behov for betydelige IT-investeringer også i årene fremover, men vil være en vesentlig forutsetning for at KLP Bankens vekst- og lønnsomhetsmål kan nås.

KLP Boligkreditt AS inngår som en viktig del av finansieringsstrukturen i KLP Banken-konsernet gjennom adgang til å utstede obligasjoner med fortrinnsrett i en sikkerhetsmasse bestående av boliglån. Det åpner for at en betydelig andel av KLP Bankens utlån til boligformål skal kunne finansieres i verdipapirmarkedet. Det gir fleksibilitet i valg mellom ulike finansieringskilder for videre utlånsvekst.

Innskudd fra personer og bedrifter utgjør en annen viktig del av KLP Bankens finansiering. Bankinnskudd er grunnlaget for KLP Bankens konsesjon og er viktig som en del av totaltilbudet til medlemmer og andre kunder. Ikke alle kundene er i posisjon til, eller har et ønske om å låne. Da er det nødvendig at banken kan tilby gode spareprodukter. Innskuddsveksten ble svært tilfredsstillende i 2016, og KLP Banken har ambisjoner om videre vekst. Kostnadene for verdipapirfinansiering har økt relativt til innskudd de siste årene. Det antas derfor at

konkurransen om innskuddskundene vil øke fremover og at banken fortsatt må legge stor vekt på konkurransedyktige innskuddsrenter for å oppnå videre vekst.

KLP Banken AS har fortsatt et relativt begrenset produktspekter. Produktspekteret i personmarkedet er i hovedsak knyttet til lavmarginprodukter i massemarkedene. Det er derfor viktig å utvikle bankprodukter som kan bidra til økt inntjening, og samtidig opprettholde fokuset på at medlemmene skal ha gode betingelser.

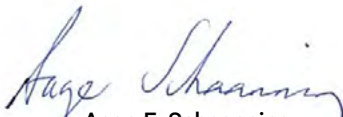
Norske kommuner har gjennom flere år utviklet et godt og omfattende tjenestetilbud til befolkningen. Kombinert med økt levealder, innteks- og befolkningsvekst gir det grunn til å forvente et vedvarende høyt investeringsnivå i offentlig sektor. Etterspørselen etter lån fra kommunal sektor og til prosjekter med kommunale garantier og kommunalt eierskap antas derfor å forbli høy i årene fremover, selv om kommunestruktur og oppgaver kan bli endret.

Tilstedeværelsen av KLP Kommunekreditt i markedet for offentlige utlån bidrar til konkurranse og derved til at offentlig sektor får tilgang til langsiktig finansiering til gode betingelser. KLP Kommunekreditt AS er landets eneste kredittforetak som utsteder obligasjoner med sikkerhet i en utlånsmasse bestående av lån til offentlig sektor. Kundeundersøkelser viser at låntakerne ønsker konkurranse om kredittgivning til kommuner.

KLP Banken AS har god soliditet og en egenkapitalsituasjon som tilfredsstillende stadig strengere regulatoriske krav. Kombinert med lav kredittrisiko i utlånsvirksomheten er det et godt utgangspunkt for å oppnå tilgang til best mulig finansiering i kapitalmarkedene. KLP Banken AS er derfor godt posisjonert for videre utvikling og vekst.

Oslo, 10. mars 2017
Styret i KLP Banken AS

Sverre Thornes
Leder

Aage E. Schaanning
Nestleder

Aina Slettedal Eide

Eva M. Salvesen

Kjell Fosse

Christin Kleppe
Valgt blant de ansatte

Espen Trandum
Valgt blant de ansatte

Leif Magne Andersen
Administrerende direktør

Styret i KLP Banken AS. Aina Slettedal Eide, Aage E. Schaanning, Eva M. Salvensen, Sverre Thornes, Espen Trandum, Christin Kleppe og Kjell Fosse.

Resultatregnskap

KLP BANKEN AS

KLP Banken AS				KLP Banken AS konsern		
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
294 752	270 064		Renteinntekter og lignende inntekter		765 615	817 991
-224 809	-180 593		Rentekostnader og lignende kostnader		-571 301	-630 928
69 944	89 471	10	Netto renteinntekter	10	194 314	187 063
11 280	10 966		Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		10 966	11 280
-1 074	-1 564		Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		-1 564	-1 074
10 205	9 402	11	Netto gebyr- og provisjonsinntekter	11	9 402	10 205
38 452	0		Inntekter av eierinteresser i konsernselskap		0	0
57 648	57 028		Andre honorarinntekter		57 028	57 648
-3 437	3 721	5	Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter	5	11 119	-34 111
92 663	60 748		Sum andre driftsinntekter		68 146	23 537
-60 824	-57 801	30	Lønn og administrasjonskostnader	30	-57 801	-60 824
-3 396	-4 146	23,24	Avskrivninger	23,24	-4 146	-3 396
-1 338	0		Nedskrivninger		0	-1 338
-56 229	-69 887	34	Andre driftskostnader	34	-117 551	-104 595
-121 787	-131 834		Sum driftskostnader		-179 498	-170 153
-1 034	-1 119	18	Tap på utlån, garantier m.v.	18	-1 119	-1 034
49 990	26 668		Driftsresultat før skatt		91 244	49 618
-6 534	-6 247	26	Skatt på ordinært resultat	26	-22 356	-14 240
43 456	20 421		Årsresultat		68 888	35 378
7 012	-863		Estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler		-863	7 012
-1 893	216	26	Skatt estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler	26	216	-1 893
5 119	-647		Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultat		-647	5 119
0	121		Verdiregulering finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		121	0
0	-30	26	Skatt på verdiregulering finansielle eiendeler	26	-30	0
0	91		Poster som kan bli omklassifisert til resultat		91	0
5 119	-556		Sum utvidet resultat		-556	5 119
48 575	19 865		ÅRETS TOTALRESULTAT		68 332	40 497
OVERFØRINGER OG DISPONERINGER						
-48 575	-19 865		Disponert til/fra annen egenkapital			
-48 575	-19 865		SUM OVERFØRINGER OG DISPONERINGER			
0,36 %	0,16 %		Årsresultat i % av forvaltningskapitalen		0,20 %	0,11 %
0,41 %	0,15 %		Totalresultat i % av forvaltningskapitalen		0,20 %	0,13 %

Balanse

KLP BANKEN AS

KLP Banken AS				KLP Banken AS konsern		
31.12.2015	31.12.2016	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER						
3 414 796	3 037 848	17,36	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	17,36	1 548 082	973 591
2 771	2 891		<i>herav bundne midler</i>		2 891	2 771
6 969 731	7 994 420	17	Utlån til og fordringer på kunder	17	29 962 467	26 359 449
559 114	949 814	16	Rentebærende verdipapirer	16	2 717 513	3 783 373
265	394		Aksjer, andeler og grunnfondsbevis		394	265
925 470	925 470	22	Eierinteresser i konsernselskaper		0	0
25 475	15 252	7	Finansielle derivater	7	123 179	148 375
7 475	7 742	26	Utsatt skattefordel	26	6 916	9 542
468	538	23	Varige driftsmidler	23	538	468
17 784	19 955	24	Immaterielle eiendeler	24	19 955	17 784
12 180	15 002	31	Andre eiendeler	31	3 370	1 593
11 932 759	12 966 434		SUM EIENDELER		34 382 412	31 294 440
GJELD OG EGENKAPITAL						
GJELD						
2 932 206	2 363 375	20	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	20	23 451 374	21 901 660
7 426 181	8 687 859	21	Innskudd	21	8 687 859	7 426 181
21 401	13 013	7	Finansielle derivater	7	253 615	366 706
6 453	6 335	26	Utsatt skatt	26	19 552	24 514
31 432	100 189	32	Annen gjeld	32	73 431	29 643
36 976	41 490	32	Avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser	32	46 174	37 920
10 454 649	11 212 262		SUM GJELD		32 532 006	29 786 624

Balanse

KLP BANKEN AS

KLP Banken AS				KLP Banken AS konsern		
31.12.2015	31.12.2016	NOTE	TUSEN KRONER	NOTE	31.12.2016	31.12.2015
			EGENKAPITAL			
855 000	982 500		Aksjekapital		982 500	855 000
535 000	657 500		Overkurs		657 500	535 000
88 110	114 172		Annen egenkapital		210 406	117 816
1 478 110	1 754 172		SUM EGENKAPITAL		1 850 406	1 507 816
11 932 759	12 966 434		SUM GJELD OG EGENKAPITAL		34 382 412	31 294 440

Oslo, 10. mars 2017
Styret i KLP Banken AS

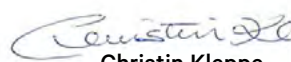

Sverre Thornes
Leder

Aage E. Schaanning
Nestleder

Aina Slettedal Eide

Eva M. Salvesen

Kjell Fosse

Christin Kleppe
Valgt blant de ansatte

Espen Trandum
Valgt blant de ansatte

Leif Magne Andersen
Administrerende direktør

Egenkapitaloppstilling

KLP BANKEN AS

2016 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2016	855 000	535 000	88 110	1 478 110
Årsresultat	0	0	20 421	20 421
Utvidet resultat	0	0	-556	-556
Årets totalresultat	0	0	19 865	19 865
Mottatt konsernbidrag i perioden	0	0	23 629	23 629
Avgitt konsernbidrag i perioden	0	0	-17 431	-17 431
Innbetalt egenkapital i perioden	127 500	122 500	0	250 000
Sum transaksjoner med eierne	127 500	122 500	6 198	256 198
Egenkapital 31.12.2016	982 500	657 500	114 172	1 754 172

2015 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2015	750 000	440 000	39 535	1 229 535
Årsresultat	0	0	43 456	43 456
Utvidet resultat	0	0	5 119	5 119
Årets totalresultat	0	0	48 575	48 575
Innbetalt egenkapital i perioden	105 000	95 000	0	200 000
Sum transaksjoner med eierne	105 000	95 000	0	200 000
Egenkapital 31.12.2015	855 000	535 000	88 110	1 478 110

	Antall aksjer	Pålydende	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 1. januar 2016	7 500 000	0,114	855 000	535 000	88 110	1 478 110
Endringer i perioden 1. januar - 31. desember	-	0,017	127 500	122 500	26 062	276 062
Egenkapital 31. desember 2016	7 500 000	0,131	982 500	657 500	114 172	1 754 172

Det er en aksjeklasse. Alle aksjene er eid av KLP Bankholding AS.

Egenkapitaloppstilling

KLP BANKEN AS KONSERN

2016 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2016	855 000	535 000	117 816	1 507 816
Årsresultat	0	0	68 888	68 888
Utvidet resultat	0	0	-556	-556
Årets totalresultat	0	0	68 332	68 332
Mottatt konsernbidrag i perioden	0	0	90 520	90 520
Avgitt konsernbidrag i perioden	0	0	-66 261	-66 261
Innbetalt egenkapital i perioden	127 500	122 500	0	250 000
Sum transaksjoner med eierne	127 500	122 500	24 259	274 259
Egenkapital 31.12.2016	982 500	657 500	210 406	1 850 406

2015 TUSEN KRONER	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2015	750 000	440 000	95 218	1 285 218
Årsresultat	0	0	35 378	35 378
Utvidet resultat	0	0	5 119	5 119
Årets totalresultat	0	0	40 497	40 497
Mottatt konsernbidrag i perioden	0	0	4 980	4 980
Avgitt konsernbidrag i perioden	0	0	-22 879	-22 879
Innbetalt egenkapital i perioden	105 000	95 000	0	200 000
Sum transaksjoner med eierne	105 000	95 000	-17 899	182 101
Egenkapital 31.12.2015	855 000	535 000	117 816	1 507 816

Kontantstrømoppstilling

KLP BANKEN AS

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
OPERASJONELLE AKTIVITETER				
292 993	265 594	Innbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer fra kunder	706 238	776 367
-150 819	-119 632	Utbetalinger av renter, provisjoner og gebyrer til kunder	-119 632	-150 819
-1 132 594	-45 945	Netto inn-/ utbetalinger på utlån kunder og kredittinstitusjoner	-3 828 660	-1 614 588
1 175 318	1 263 356	Netto innbetalinger på kundeinnskudd bank	1 263 356	1 175 318
-59 016	-60 683	Netto inn-/utbetaling til drift	-103 142	-106 447
-59 268	-54 296	Utbetalinger til ansatte, pensjonsinretninger, arbeidsgiveravgift mv.	-54 296	-59 268
69 680	113 386	Netto renter plasseringskonti	13 420	18 517
9 077	7 579	Netto inn-/utbetalinger vedrørende operasjonelle aktiviteter	90 935	70 349
0	0	Betalt inntektsskatt	0	0
145 371	1 369 359	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-2 031 780	109 429
INVESTERINGSAKTIVITETER				
-348 135	-1 021 355	Utbetalinger ved kjøp av verdipapirer	3 994 493	-2 804 539
198 527	634 425	Innbetalinger ved salg av verdipapirer	-2 917 899	2 474 691
3 643	9 876	Innbetaling av renter fra verdipapirer	59 173	53 267
-3 320	-6 386	Utbetaling ved kjøp av driftsmidler	-6 386	-3 320
38 452	0	Innbetaling vedrørende aksjer i datterselskap	0	0
-110 833	-383 440	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	1 129 381	-279 901
FINANSIERINGSAKTIVITETER				
-298 969	-560 197	Netto innbetaling/utbetaling ved låneopptak i kredittinstitusjoner	1 618 417	310 301
-77 973	-63 916	Netto utbetaling av renter på lån	-387 798	-437 823
0	-250	Utbetaling av konsernbidrag	-250	-27 080
200 000	250 000	Innbetaling av mottatt egenkapital	250 000	200 000
-176 942	-374 363	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	1 480 369	45 398
-142 404	611 556	Netto kontantstrøm i perioden	577 970	-125 074
538 909	396 505	Likviditetsbeholdning ved inngangen av perioden	945 275	1 070 349
396 505	1 008 061	Likviditetsbeholdning ved utgangen av perioden	1 523 245	945 275
-142 404	611 556	Netto innbetaling/ utbetaling(-) i perioden	577 970	-125 074

Erklæring

IHT. VERDIPAPIRHANDELLOVEN § 5-5

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2016 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til selskapet og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet og konsernet står overfor.

Oslo, 10. mars 2017
Styret i KLP Banken AS

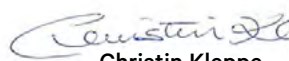

Sverre Thornes
Leder

Aage E. Schaanning
Nestleder

Aina Slettedal Eide

Eva M. Salvesen

Kjell Fosse

Christin Kleppe
Valgt blant de ansatte

Espen Trandum
Valgt blant de ansatte

Leif Magne Andersen
Administrerende direktør

Noter til regnskapet

KLP BANKEN AS

NOTE 1 Generell informasjon

KLP Banken AS ble stiftet 25. februar 2009. KLP Banken AS og dets datterselskaper yter eller erverver lån til norske kommuner og fylkeskommuner samt til selskaper med offentlig garanti. Utlånsvirksomheten er i hovedsak finansiert ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Konsernet tilbyr også standard bankprodukter til privatkunder. Selskapet KLP Banken AS er registrert og hjemmehørende i Norge. Banken er en internettbank uten filialer. Hovedkontoret har adresse Beddingen 8 i Trondheim. Selskapet har avdelingskontor i Oslo.

KLP Banken AS eier alle aksjene i KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS. Disse selskapene danner til sammen KLP Banken AS konsern. Selskapet KLP Banken AS er et datterselskap av KLP Bankholding AS, som igjen er heleid av Kommunal Landspensjonskasse (KLP). KLP er et gjensidig forsikringselskap.

Årsregnskapet er tilgjengelig på klp.no.

NOTE 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av selskapsregnskapet og konsernregnskapet til KLP Banken AS. Disse prinsippene er benyttet på samme måte for alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår.

2.1 BASISPRINSIPPER

Årsregnskapet og konsernregnskapet for KLP Banken AS er utarbeidet i samsvar de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomite, som fastsatt av EU. Regnskapsloven inneholder enkelte krav til tilleggsopplysninger som ikke kreves etter IFRS. Disse tilleggsopplysningene er innarbeidet i notene til regnskapet.

Regnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med følgende unntak:

- Finansielle eiendeler og gjeld (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.
- Finansielle eiendeler og gjeld vurdert etter reglene om virkelig verdi sikring.

For å utarbeide regnskap etter IFRS, må ledelsen foreta regnskapsmessige estimater og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil påvirke konsernets regnskapsførte verdi av eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader. Faktiske tall vil kunne avvike fra benyttede estimater. Områder hvor det er utvist skjønnsmessige vurderinger og estimater av vesentlig betydning for konsernet er beskrevet i note 3.

Alle beløp er presentert i tusen kroner uten desimal med mindre annet er angitt.

Regnskapet er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift.

2.1.1. Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

a) Nye og endrede standarder tatt i bruk av selskapet i 2016

Det er ikke tatt i bruk standarder, endringer eller fortolkninger som har trådt i kraft i 2016 som har hatt vesentlige påvirkning på selskapets/konsernets regnskap.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor selskapet/konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse.

IFRS 9 *Finansielle instrumenter* regulerer klassifisering, måling og innregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. Standarden innfører nye regler for sikringsbøkerføring, og en ny nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler. Konsernet vil ta i bruk standarden fra og med 2018. IFRS 9 erstatter klassifikasjons- og målemodellene i IAS 39 med én modell som i utgangspunktet bare har to kategorier: amortisert kost og virkelig verdi.

Klassifisering av utlån vil avhenge av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle eiendeler, og karakteristikken av kontantstrømmene til de finansielle eiendelene. Et gjeldsinstrument måles til amortisert kost hvis:

- a) forretningsmodellen er å eie den finansielle eiendelen for å motta de kontraktsfestede kontantstrømmene, og
  - b) instrumentets kontraktsmessige kontantstrømmer utelukkende representerer betaling av hovedstol og renter.
- Utlån som ytes med tanke på videresalg til de heleide kreditt-

foretakene KLP Boligkreditt AS og KLP Kommunekreditt AS vil ha forskjellig forretningsmodell i konsernregnskapet og selskapsregnskapet. I selskapsregnskapet vil disse utlånene være anskaffet med tanke på videre salg, og dermed måles til virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat. I konsernregnskapet vil disse utlånene inngå i en forretningsmodell hvor hensikten er å eie utlånet i hele løpetiden for å motta de kontraktsfestede kontantstrømmene. Dermed vil utlånet måles til amortisert kost i konsernregnskapet.

Alle andre gjelds- og egenkapitalinstrumenter, herunder investeringer i komplekse instrumenter, må regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Det er et unntak for investeringer i egenkapitalinstrumenter som ikke er holdt for handel. For slike investeringer skal verdiendringene tas over utvidet resultat, uten påfølgende resirkulering til resultatet.

For finansielle forpliktelse som enheten har valgt å måle til virkelig verdi, må delen av verdiendringen som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat, og ikke i resultatet.

De nye reglene for sikringsbokføring innebærer at regnskapsføring av sikring bedre reflekterer alminnelig praksis for risikostyring i foretakene. Som en generell regel, vil det være lettere å anvende sikringsbokføring fremover. Den nye standarden introduserer også utvidede informasjonskrav og endringer i regler for presentasjon av sikring.

Øvrige endringer i klassifikasjon og måling av betydning er:

- en tredje målekategori (virkelig verdi over utvidet resultat) for visse finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter
- en ny nedskrivningsmodell for tap på utlån og fordringer som bygger på forventede kredittap.

Modellen tar utgangspunkt i tre stadier avhengig av endring i kredittkvalitet. Hvordan nedskrivningstapet skal måles, fastsettes for hvert enkelt stadium og modellen benytter effektiv rentemetoden. En forenklet tilnærming er tillatt for finansielle eiendeler som ikke har en betydelig finansieringskomponent (f.eks kundefordringer). Ved første gangs regnskapsføring inkluderes forventet tap for første 12 måneder (eller kredittap over hele levetiden for kundefordringer), med mindre eiendelene må skrives ned.

KLP Banken konsern har satt i gang et prosjekt som arbeider med å få på plass en ny tapsavsetningsmodell som følger reglene i IFRS 9. I sammenheng med dette har banken fra høsten 2016 tatt i bruk et nytt risikoklassifiseringssystem som blant annet vil bli benyttet til å gi input til modellen. Flytting mellom risikoklasser vil danne grunnlag for migrering mellom trinnene i nedskrivningsmodellen. Videre vil banken arbeide med å utvikle modeller for hhv sannsynlighet for mislighold (PD), tap ved mislighold (LGD) og eksponering ved mislighold.

Det forventes en økning i tapsavsetningene som følge av at den nye modellen tas i bruk, men arbeidet er ikke kommet langt nok til at det er mulig å tallfeste økningen. De nye

reglene for klassifisering av finansielle eiendeler og gjeld forventes ikke å ha vesentlige konsekvenser for konsernet, da klassifisering til virkelig verdi og amortisert kost i stor grad kan videreføres. Konsernets sikringsbokføring forventes ikke å bli påvirket av overgangen til den nye standarden.

IFRS 15 *Inntekter fra kundekontrakter* omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte plikter til ytelse. En plikt til ytelse kan være en vare eller tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Konsernet vil ta i bruk standarden fra og med 2018. Overgang til IFRS 15 forventes ikke å ha vesentlig virkning på konsernets regnskap.

IFRS 16 *Leiekontrakter* vil resultere i at nesten alle leieavtaler blir balanseført, ettersom skillet mellom operasjonell og finansiell leasing er fjernet. Under den nye standarden, er retten til å bruke en leid gjenstand en eiendel og forpliktelsen til å betale leie en gjeld som skal balanseføres. Unntakene er kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi. Den regnskapsmessige behandlingen for utleiere vil ikke bli vesentlig endret. Konsernet vil ta i bruk standarden fra og med 2019. Overgang til IFRS 16 forventes ikke å ha vesentlig virkning på konsernets regnskap, da konsernet ikke har leasingavtaler av vesentlig betydning på grunn av at kun mindre eiendeler leases.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

2.2 KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

2.2.1 Datterselskaper

Datterselskaper er alle enheter (inkludert strukturerte enheter) som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra den dagen kontroll oppstår og utelates fra konsernregnskapet når kontroll opphører.

Konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernselskaper er eliminert. Dersom konsernselskaper avlegger regnskaper etter andre prinsipper enn konsernet, omarbeides disse for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper før de konsolideres.

2.3 OMREGNING AV TRANSAKSJONER I UTENLANDSK VALUTA

2.3.1 Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet presenteres i norske kroner, som er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet.

2.3.2 Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Realisert valutagevinst eller –tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Valutagevinster og –tap presenteres netto på linjen «netto gevinst-/ (tap) på finansielle instrumenter».

Valutavirkningen på ikke-pengeposter (eiendeler og gjeld) inngår som en del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser knyttet til ikke-pengeposter, som aksjer til virkelig verdi over resultatet, inngår som et element i resultatført verdiendring.

2.4 VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler består i hovedsak av kontormaskiner og inventar som benyttes av selskapet/konsernet i dets virksomhet.

Varige driftsmidler er regnskapsført til anskaffelseskost inkludert kostnader som kan direkte henføres til anskaffelsen av driftsmidlet, med fradrag for avskrivninger. Påfølgende kostnader vedrørende driftsmidler aktiveres som en del av driftsmidlet dersom det er sannsynlig at påkostningen bidrar til fremtidige økonomiske fordeler for selskapet/konsernet, og kostnaden kan måles pålitelig. Reparasjon og vedlikehold resultatføres i den perioden utgiftene pådras.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, inkludert påkostninger avskrives til restverdi over forventet brukstid, som er:

- Kontormaskiner: 4 år
- Inventar: 4 år

Årlig vurderes driftsmidlenes utnyttbare levetid. Ved indikasjon på verdifall utover restverdi, foretas det beregning av gjenvinnbart beløp. Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn restverdi foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

Gevinst og tap ved avgang består av salgpris fratrukket balanseført verdi på salgstidspunktet. Gevinst og tap ved avgang resultatføres.

2.5 IMMATERIELLE EIENDELER

Selskapets/konsernets immaterielle eiendeler består i all hovedsak av aktiverte IT- systemer og programvare. Ved kjøp av nytt IT- system aktiveres direkte henførbare kostnader for systemet/programvaren, samt utgifter til å få systemet installert og klart til bruk.

Ved videreutvikling av IT- systemer og programvare aktiveres både eksterne og interne kostnader jfr. ovenfor. Systemendringer som betraktes som vedlikehold kostnadsføres løpende.

Når et IT-system er ferdigstilt, avskrives aktiverte kostnader lineært over forventet brukstid. Ved senere aktiveringer grunnet videreutvikling avskrives disse over den opprinnelig

fastsatte brukstid med mindre påkostningen øker systemets totale forventede brukstid.

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et aktivert IT-system er høyere enn gjenvinnbart beløp, foretas det test for verdifall. Hvis balanseført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

2.6 FINANSIELLE EIENDELER

Selskapets/konsernets finansielle eiendeler er inndelt i følgende kategorier: Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultat og finansielle eiendeler målt til amortisert kost. I tillegg benyttes sikringsbokføring etter reglene om virkelig verdisikring. Hensikten med eiendelen bestemmer klassifikasjonen, og ledelsen foretar klassifiseringen ved anskaffelse av den finansielle eiendelen.

2.6.1 Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Denne kategorien inndeles i to underkategorier: holdt for omsetning og frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultat ved anskaffelse etter virkelig verdi opsjon.

a) Finansielle eiendeler holdt for omsetning er eiendeler som er anskaffet primært med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger. Selskapets/konsernets derivater inngår i denne kategorien med mindre de inngår som en del av en regnskapsmessig sikring etter reglene om sikringsbokføring.

b) Finansielle eiendeler frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultat ved anskaffelse består av finansielle eiendeler som forvaltes som en gruppe, og hvor deres inntjening vurderes og rapporteres til ledelsen på grunnlag av virkelig verdi. Størrelsen på porteføljen bestemmes ut i fra konsernets ønskede risikoeksponering mot rentemarkedet.

Prinsippene for beregning av virkelig verdi for de ulike instrumentene er beskrevet i note 6.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, tas med i resultatregnskapet i den perioden de oppstår. Dette inngår i linjen «Netto gevinst/tap finansielle instrumenter».

Kupongrenter er inntektsført etter hvert som de er påløpt, og inngår i linjen «Renteinntekter og lignende inntekter».

2.6.2 Utlån og fordringer som måles til amortisert kost

Lån og fordringer er finansielle eiendeler som ikke er derivater, og som har faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked, eller som selskapet/konsernet ikke har intensjon om å selge på kort sikt eller har øremerket til virkelig verdi over resultat.

Lån og fordringer innregnes i balansen første gang til virkelig verdi. Påfølgende måling skjer til amortisert kost ved

bruk av effektiv rentemetode med eventuelt nedskrivning for kredittap.

Effektiv rente på lån og fordringer i investeringsvirksomheten resultatføres og inngår i linjen «renteinntekter og lignende inntekter».

2.6.3 Derivater og sikring

Finansielle derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunktet kontrakten inngås. Ved etterfølgende måling regnskapsføres derivatene til virkelig verdi, og presenteres som en eiendel dersom verdien er positiv og som en forpliktelse dersom verdien er negativ. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et regnskapsmessig sikringsinstrument, og i hvilken type regnskapsmessig sikring derivatet inngår.

For derivater som ikke inngår i regnskapsmessig sikringsforhold, resultatføres gevinst og tap løpende på linjen «Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter». Disse inngår i kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Derivatene som er sikringsinstrumenter benyttes for sikring av renterisiko på fastrente innlån og fastrente utlån. I sin sikringsaktivitet sikrer konsernet seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread er ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten. Selskapet/konsernet benytter reglene om virkelig verdisikring, slik at sikringsobjektets (eiendel eller gjeld) bokførte verdi korrigeres med verdiutvikling i den sikrede risiko. Verdiendringen regnskapsføres over resultatregnskapet. Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenteres sammenhengen mellom sikringsinstrumentet og sikringsobjektet i tillegg til formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Sikringseffektiviteten måles regelmessig for å kontrollere at sikringen er effektiv.

Dersom sikringen ikke lenger oppfylder kriteriene for sikringsbokføring, vil regnskapsført effekt av sikringen for sikringsobjekter som føres til amortisert kost, amortiseres over perioden frem til sikringsinstrumentets forfall.

2.6.4 Regnskapsføringen av finansielle eiendeler

Kjøp og salg av finansielle eiendeler regnskapsføres på handelsdato, det vil si når selskapet/konsernet har forpliktet seg til å kjøpe eller selge den finansielle eiendelen. Finansielle eiendeler innregnes til virkelig verdi. Direkte kjøpsomkostninger inkluderes i anskaffelseskost med unntak for kjøpsomkostninger knyttet til eiendeler til virkelig verdi over resultat. For disse eiendelene kostnadsføres kjøpsomkostningene direkte. Finansielle eiendeler fraregnes når selskapet/konsernet ikke lenger har rett til å motta kontantstrømmen fra eiendelen eller konsernet har overført all risiko og rettigheter knyttet til eierskapet. Finansielle forpliktelser fraregnes når den underliggende plikten i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

2.6.5 Nedskrivning av finansielle eiendeler som vurderes til amortisert kost

Dersom det foreligger objektive bevis for verdiforringelse skal det foretas nedskrivning. Ved vurderingen av om det foreligger verdiforringelse legges det vekt på hvorvidt utsteder/debitator har vesentlige finansielle vanskeligheter, om det foreligger kontraktsbrudd, herunder mislighold. Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med opprinnelig effektiv rente (eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (eiendeler med flytende rente).

Tapsvurdering og tapsnedskrivning foretas kvartalsvis på individuelle utlån, hvor det foreligger objektive bevis for verdifall. Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall skal det foretas en nedskrivning. Nedskrivningen reverseres dersom det etter nedskrivningstidspunktet inntreffer hendelser som reduserer tapet.

2.6.6 Motregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen når det er en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og en har til hensikt å gjøre opp netto, eller realisere eiendelen og forpliktelsen samtidig.

2.7 KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

Kontanter og kontantekvivalenter er definert som fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid. Beløpet inkluderer ikke fordringer på kredittinstitusjoner som er knyttet til kjøp og salg av verdipapirer i forvaltningen av verdipapirporteføljene. Kontantstrømoppstilling er satt opp etter den direkte metoden.

2.8 FINANSIELL GJELD

Selskapets/konsernets finansielle gjeld består av gjeld til kredittinstitusjoner, utstedte obligasjoner med fortrinnsrett og innskudd fra kunder.

2.8.1 Gjeld til kredittinstitusjoner

Gjeld til kredittinstitusjoner balanseføres til markedsverdi ved anskaffelse. Ved påfølgende måling regnskapsføres som hovedregel gjelden til amortisert kost etter den effektive rentemetode. Rentekostnadene inngår i amortiseringen i linjen «rentekostnader og lignende kostnader» i resultatregnskapet.

2.8.2 Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett

Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett regnskapsføres første gang til virkelig verdi ved opptak justert for oppkjøpskostnader, det vil si pålydende justert for eventuell over-/underkurs ved utstedelse. Ved etterfølgende måling er obligasjonene vurdert til amortisert kost etter den effektive rentemetode. Rentekostnadene inngår i linjen «rentekostnader og lignende kostnader» i resultatregnskapet. For obligasjoner med fast rente benyttes reglene om virkelig verdisikring i den grad de er sikret mot endring i rentenivået.

2.8.3 Gjeld til og innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder bokføres til virkelig verdi i balansen når innskuddet blir registrert som overført til kundens konto. I etterfølgende perioder regnskapsføres gjeld til og innskudd fra kunder med flytende rente til amortisert kost etter den effektive rentemetode.

2.9 EGENKAPITAL

Egenkapitalen i konsernet består av innskutt egenkapital og opptjent egenkapital.

2.9.1 Innskutt egenkapital

Innskutt egenkapital består av aksjekapital, overkurs og annen innskutt egenkapital.

2.9.2 Opptjent egenkapital

Opptjente egenkapital består av annen egenkapital. Alminnelige selskapsrettslige regler gjelder for eventuell fordeling eller bruk av opptjent egenkapital.

2.10 REGNSKAPSFØRING AV INNTEKTER

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift og eventuelle rabatter. Konserninternt salg elimineres.

2.10.1 Inntekter fra tjenester

Honorar for utlånsforvaltning inntektsføres i henhold til utført forvaltning for perioden frem til balansedagen. Øvrige tjenester inntektsføres lineært over kontraktsperioden.

2.10.2 Renteinntekter/kostnader

Renteinntekter og rentekostnader tilknyttet alle rentebærende finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost og inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Etableringsgebyr ved utlån inngår i amortiseringen, og inntektsføres over lånets løpetid.

For rentebærende finansielle investeringer som måles til virkelig verdi, klassifiseres renteinntekten som «Renteinntekter og lignende inntekter», mens øvrige verdiendringer klassifiseres som «Netto gevinst eller tap på finansielle instrumenter».

2.11 SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra skatt som gjelder poster som er ført i «utvidet resultat». Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld.

NOTE 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger

Selskapet/konsernet utarbeider estimater og antakelser om fremtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige fremtidige hendelser vurdert ut i fra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Utsatt skattefordel balanseføres når det kan sannsynliggjøres at konsernet i fremtiden vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen.

Konsernet er omfattet av de nye reglene om finansskatt. Det er beregnet finansskatt på lønnsytelser m.v. i KLP Banken som er opptjent i 2016, men som ikke utbetales før senere år. Reglene medfører også at selskapet ikke vil være omfattet av reduksjonen i skattesats fra 25 % til 24 % som vil gjelde for andre selskaper fra og med 2017.

2.12 PENSJONFORPLIKTELSE ER EGNE ANSATTE

Konsernets pensjonsforpliktelser er forsikringsmessig delvis dekket gjennom offentlig tjenestepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter («Fellesordningen»). Pensjonsansvar utover disse ordningene dekkes over driften. Pensjonskostnadene er behandlet i samsvar med IAS 19. Selskapet har en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte. Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordninger er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet med lineærmetoden. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av rentene på norske høykvalitetsobligasjoner. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuariemessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Presentasjon av pensjonskostnaden i resultatregnskapet følger av IAS 1. Av denne standarden fremkommer det valg-adgang for netto renteelementet som kan klassifiseres enten som en driftsrelatert kostnad eller som en finanskostnad. Det valget som selskapet gjør må følges konsekvent for senere perioder. Selskapet har presentert pensjonskostnaden under regnskapslinjen «Lønn og administrasjonskostnader», mens netto renteelementet er presentert i regnskapslinjen «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter». Estimatavviket er klassifisert under «Poster som ikke vil bli omklassifisert til resultatet» under regnskapslinjen «Estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler».

Fellesordningen er en flerforetaksordning, dvs. at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle kommuner og bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuariemessige forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelse baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele fellesskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og nedenfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i fremtidige perioder.

3.1 VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Selskapet/konsernet har plassert overskuddslikviditet i rentebærende verdipapirer. Disse blir første gang registrert i balansen til virkelig verdi. Verdipapirene i porteføljen er i kategorien «Finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet» da de forvaltes og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi. Prinsippene for beregning av virkelig verdi for de ulike instrumentene er beskrevet i note 6.

3.2 TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Finansielle eiendeler som ikke måles til markedsverdi, vurderes for verdifall på balansedagen. Selskapets/konsernets utlånsportefølje vurderes enkeltvis for lån hvor det er observert mislighold. Dersom det foreligger objektiv hendelse på balansedagen som har innvirkning på fremtidig kontantstrøm,

nedskrives lånet. I tillegg foretas det gruppevis vurdering hvert kvartal av utlån med ensartet risikoprofil.

Utlånsporteføljen har historisk vist ubetydelige tap, og har generelt meget god sikkerhet i offentlig garanti eller pant. Selskapet/konsernet har ubetydelige tapsavsetninger, slik at eventuelle fremtidige tap vil gi direkte resultat effekt.

3.3 AKTIVERT PROGRAMVARE

Ved mistanke om verdifall, foretas det nedskrivningstest for å kontrollere om bokført verdi for aktivert programvare er til stede. I den forbindelse estimeres gjenvinnbart beløp. Det foreligger usikkerhet knyttet til estimat av kontantstrømmer og diskonteringsfaktor i forbindelse med beregning av gjenvinnbart beløp.

NOTE 4 Informasjon om virksomhetssegmenter

TUSEN KRONER	Offentlig		Person		Øvrig/eliminering		Totalt	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Netto renteinntekter	68 035	69 850	126 279	117 213	0	0	194 314	187 063
Andre driftsinntekter	41 070	2 858	36 478	30 884	0	0	77 548	33 742
Driftskostnader	-49 806	-53 502	-129 692	-116 650	0	-1	-179 498	-170 153
Tap på utlån, garanti m.v.	0	0	-1 119	-1 034	0	0	-1 119	-1 034
Driftsresultat før skatt	59 299	19 206	31 946	30 413	0	-1	91 244	49 618
Eiendeler 31.12.	19 516 233	19 349 331	16 818 504	16 925 576	-1 952 325	-4 980 467	34 382 412	31 294 440
Gjeld 31.12.	18 744 369	18 660 115	15 060 554	15 005 444	-1 272 917	-3 878 935	32 532 006	29 786 624

NOTE 5 Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016		01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
-1 985	2 684	Netto gevinst/(tap) på rentebærende verdipapirer	18 425	-30 077
-416	0	Netto gevinst/(tap) finansielle derivater og realisert amortisering knyttet til utlån	1 867	2 054
0	0	Netto gevinst/(tap) finansielle derivater og tilbakekjøp av egen gjeld	-10 211	-5 051
-202	-54	Netto bokført sikringsineffektivitet, utlån og innlån (urealisert)	-54	-202
-834	1 091	Andre finansinntekter og kostnader	1 091	-834
-3 437	3 721	Sum	11 119	-34 111

NOTE 6 Kategorier av finansielle instrumenter

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2016			31.12.2016	
Balanseført verdi	Virkelig verdi	TUSEN KRONER	Balanseført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI HOLDT FOR OMSETNING				
949 814	949 814	Rentebærende verdipapirer	2 717 513	2 717 513
949 814	949 814	Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi holdt for omsetning	2 717 513	2 717 513
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI SIKRING				
225 799	219 474	Utlån til personkunder	225 799	219 474
0	0	Utlån til norske kommuner	5 164 845	5 186 458
15 252	15 252	Finansielle derivater	123 179	123 179
241 051	234 726	Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi sikring	5 513 823	5 529 111
FINANSIELLE EIENDELER TILGJENGELIG FOR SALG				
394	394	Aksjer og andeler	394	394
394	394	Sum finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	394	394
FINANSIELLE EIENDELER TIL AMORTISERT KOST				
1 018 098	1 018 098	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 548 082	1 548 082
2 019 750	2 019 750	Utlån til konsernselskaper	0	0
7 768 622	7 768 622	Utlån til personkunder	12 490 815	12 490 815
0	0	Utlån til norske kommuner	12 081 008	12 071 700
10 806 470	10 806 470	Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	26 119 905	26 110 597
11 997 728	11 991 403	Sum finansielle eiendeler	34 351 634	34 357 614
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL VIRKELIG VERDI SIKRING				
508 899	520 143	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 254 557	2 268 492
13 013	13 013	Finansielle derivater	253 615	253 615
521 912	533 156	Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi sikring	2 508 172	2 522 107
FINANSIELLE FORPLIKTELSER TIL AMORTISERT KOST				
1 854 477	1 849 141	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21 196 817	21 577 190
8 687 859	8 687 859	Innskudd fra kunder	8 687 859	8 687 859
10 542 336	10 537 000	Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost	29 884 677	30 265 049
11 064 247	11 070 155	Sum finansielle forpliktelser	32 392 849	32 787 156

NOTE 6 Kategorier av finansielle instrumenter - forts.

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015			31.12.2015	
Balanseført verdi	Virkelig verdi	TUSEN KRONER	Balanseført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI HOLDT FOR OMSETNING				
559 114	559 114	Rentebærende verdipapirer	3 783 373	3 783 373
559 114	559 114	Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi holdt for omsetning	3 783 373	3 783 373
FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI SIKRING				
388 664	379 511	Utlån til personkunder	388 664	379 511
0	0	Utlån til norske kommuner	5 558 168	5 526 008
25 475	25 475	Finansielle derivater	148 375	148 375
414 139	404 986	Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi sikring	6 095 207	6 053 894
FINANSIELLE EIENDELER TILGJENGELIG FOR SALG				
265	265	Aksjer og andeler	265	265
265	265	Sum finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	265	265
FINANSIELLE EIENDELER TIL AMORTISERT KOST				
407 137	407 137	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	973 591	973 591
3 007 659	3 007 659	Utlån til konsernselskaper	0	0
6 581 067	6 581 067	Utlån til personkunder	10 324 515	10 324 515
0	0	Utlån til norske kommuner	10 088 101	10 080 287
9 995 863	9 995 863	Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	21 386 207	21 378 393
10 969 383	10 960 228	Sum finansielle eiendeler	31 265 052	31 215 925
FINANSIELLE FORPLIKTELSE TIL VIRKELIG VERDI SIKRING				
509 669	529 548	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 018 823	2 031 421
21 401	21 401	Finansielle derivater	366 706	366 706
531 070	550 949	Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi sikring	2 385 529	2 398 127
FINANSIELLE FORPLIKTELSE TIL AMORTISERT KOST				
2 422 537	2 384 941	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	19 882 837	19 731 677
7 426 181	7 426 181	Innskudd fra kunder	7 426 181	7 426 181
9 848 718	9 811 122	Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost	27 309 017	27 157 858
10 379 788	10 362 071	Sum finansielle forpliktelser	29 694 546	29 555 985

NOTE 6 Kategorier av finansielle instrumenter - forts.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benyttes verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

DE ULIKE FINANSIELLE INSTRUMENTER PRISES DERMED PÅ FØLGENDE MÅTE:**Rentebærende verdipapirer - stat**

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

Rentebærende verdipapirer – annet enn stat

Andre norske rentepapirer prises hovedsakelig ved bruk av kurser fra Nordic Bond Pricing. De papirene som ikke inngår hos Nordic Bond Pricing prises teoretisk. Teoretisk pris baseres på antatt nåverdi ved salg av posisjonen. Diskontering gjøres ved å benytte en nullkuponkurve. Nullkuponkurven oppjusteres med en kredittspread som skal hensynta obligasjonens risiko. Kredittspreaden beregnes ut fra en spreadkurve hvor obligasjonens durasjon hensyntas. Nordic Bond Pricing er hovedkilde for spreadkurver. Disse leverer selskaps-spesifikke kurver for norske sparebanker, kommu-

ner og kraft. Sparebanker har ulike spreadkurver basert på forvaltningskapital. For selskaper hvor Nordic Bond Pricing ikke leverer spreadkurver, benyttes spreadkurver fra tre norske banker. Når spreadkurver er tilgjengelig fra flere av disse bankene, benyttes et likevektet gjennomsnitt.

Finansielle derivater

Renteswapper verdsettes basert på gjeldende swapkurve på verdsettelsestidspunktet. Derivatavtaler skal bare benyttes for å sikre beløpsmessig balanse og legge til rette for at betalingsforpliktelser overholdes. Derivatavtaler kan bare inngås med motparter med høy kredittkvalitet.

Virkelig verdi av utlån til norske kommuner, utlån til personkunder og innskudd

Virkelig verdi av utlån og innskudd uten rentebinding anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten. Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

Virkelig verdi av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner

Alle fordringer på kredittinstitusjoner (bankinnskudd) er til flytende rente. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

Virkelig verdi av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

Virkelig verdi av gjeld til kredittinstitusjoner

Disse transaksjonene verdsettes ved bruk av en verdsettelsesmodell, inkludert relevante kredittspreadjusteringer innhentet i markedet.

NOTE 7 Finansielle derivater

KLP Banken AS					KLP Banken AS konsern			
31.12.2015		31.12.2016		TUSEN KRONER	31.12.2016		31.12.2015	
Nominelt beløp	Virkelig verdi	Nominelt beløp	Virkelig verdi		Nominelt beløp	Virkelig verdi	Nominelt beløp	Virkelig verdi
500 000	25 475	500 000	15 252	Innlån i NOK	1 565 000	99 922	1 885 000	148 370
0	0	0	0	Innlån i valuta	0	0	0	0
0	0	0	0	Utlån	1 292 583	23 257	100 000	5
500 000	25 475	500 000	15 252	Sum eiendeler	2 857 583	123 179	1 985 000	148 375
0	0	0	0	Innlån i NOK	600 000	-7 930	0	0
0	0	0	0	Innlån i valuta	0	0	0	0
354 700	-21 078	178 500	-13 013	Utlån	4 080 102	-240 277	5 347 461	-357 631
100 000	-323	0	0	Plasseringer	100 000	-5 408	200 000	-9 075
454 700	-21 401	178 500	-13 013	Sum gjeld	4 780 102	-253 615	5 547 461	-366 706

Renteavtaler benyttes for å korrigere for skjevheter mellom selskapets utlån og innlån med hensyn til renterisikoeksponering. Alle de inngåtte avtalene er sikringsforretninger. Rentedifferansene i avtalene er således periodisert på samme måte som postene sikringsforretningene skal dekke.

Renteswapper er avtaler om bytte av rentebetingelser i en fremtidig periode. De omfatter ikke bytte av hovedstol.

NOTE 8 Virkelig verdi hierarki

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
Finansielle eiendeler som vurderes til virkelig verdi:				
Rentebærende verdipapirer og aksjer				
99 620	149 818	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	200 701	99 620
459 494	799 996	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	2 516 812	3 683 753
265	394	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	394	265
559 379	950 208	Sum rentebærende verdipapirer	2 717 907	3 783 638
Finansielle derivater - virkelig verdi sikring				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
25 475	15 252	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	123 179	148 375
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
25 475	15 252	Sum finansielle derivater	123 179	148 375
584 854	965 460	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	2 841 086	3 932 013

NOTE 8 Virkelig verdi hierarki - forts.

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
Finansielle eiendeler som vises til virkelig verdi i note 6:				
Utlån - virkelig verdi sikring				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
379 511	219 474	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	5 405 932	5 905 519
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
379 511	219 474	Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi sikring	5 405 932	5 905 519
Utlån til amortisert kost				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
9 995 864	10 806 469	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	26 110 597	21 378 393
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
9 995 864	10 806 469	Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	26 110 597	21 378 393
Finansielle forpliktelser som vurderes til virkelig verdi:				
Finansielle derivater (gjeld)- virkelig verdi sikring				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
21 401	13 013	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	253 615	366 706
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
21 401	13 013	Sum finansielle derivater (gjeld)	253 615	366 706
Finansielle forpliktelser som vises til virkelig verdi i note 6:				
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer - virkelig verdi sikring				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
529 548	520 143	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	2 268 492	2 031 421
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
529 548	520 143	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 268 492	2 031 421
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og innskudd fra kunder til amortisert kost				
0	0	Nivå 1: Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	0	0
9 811 121	10 537 000	Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	30 265 049	27 157 858
0	0	Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	0	0
9 811 121	10 537 000	Sum finansielle forpliktelser til amortisert kost	30 265 049	27 157 858

NOTE 8 Virkelig verdi hierarki - forts.

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015 Bokført verdi	31.12.2016 Bokført verdi	TUSEN KRONER	31.12.2016 Bokført verdi	31.12.2015 Bokført verdi
Endringer i nivå 3 unoterte aksjer				
265	265	Inngående balanse 01.01.	265	265
0	0	Solgt	0	0
0	7	Kjøpt	7	0
0	121	Urealiserte endringer	121	0
265	394	Utgående balanse	394	265
0	0	Realisert gevinst / tap	0	0

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ikke-observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt.

NOTE 9 Resultatført ineffektivitet i sikringsbokføring

KLP Banken AS				KLP Banken AS konsern		
31.12.2016				31.12.2016		
Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Effektivitet	TUSEN KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Effektivitet
SIKRINGSOBJEKT						
213 480	11 999	99,37 %	Utlån til privatkunder fast rente i NOK	213 480	11 999	99,37 %
SIKRINGSINSTRUMENT						
178 500	-12 075	100,63 %	Renteswap utlån fast rente i NOK	178 500	-12 075	100,63 %

Den resultatførte ineffektive delen av konsernets verdisikring beløper seg til 54 tusen i 2016.

Dette beløpet er kostnadsført i KLP Banken AS under «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter»

KLP Banken AS				KLP Banken AS konsern		
31.12.2015				31.12.2015		
Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Effektivitet	TUSEN KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Effektivitet
SIKRINGSOBJEKT						
368 330	19 644	99,89 %	Utlån til privatkunder fast rente i NOK	368 330	19 644	99,89 %
SIKRINGSINSTRUMENT						
354 700	-19 666	100,11 %	Renteswap utlån fast rente i NOK	354 700	-19 666	100,11 %

Den resultatførte ineffektive delen av konsernets verdisikring beløper seg til 202 tusen i 2015.

Dette beløpet er kostnadsført i KLP Banken AS under «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter»

NOTE 10 Netto renteinntekter

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
9 136	7 820	Renter på utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	13 661	18 578
280 273	252 543	Renter på utlån til kunder	695 605	744 398
5 343	9 701	Renter på verdipapirer	56 349	55 015
294 752	270 064	Sum renteinntekter	765 615	817 991
0	0	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	-451 241	-480 948
-149 738	-118 045	Renter på gjeld til kunder	-118 044	-149 738
-74 415	-63 077	Amortisering av over/ underkurs på obligasjoner med fortrinnsrett	-2 544	414
-656	528	Andre rentekostnader	528	-656
-224 809	-180 593	Sum rentekostnader	-571 301	-630 928
69 944	89 471	Netto renteinntekter	194 314	187 063

NOTE 11 Netto provisjonsinntekter

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
49	64	Interbankprovisjon	64	49
2 591	742	Kortprovisjon	742	2 591
584	668	Betalingsformidling	668	584
8 056	9 492	Andre provisjonsinntekter	9 492	8 056
11 280	10 966	Sum provisjonsinntekter	10 966	11 280
-293	-289	Interbankprovisjon	-289	-293
-781	-948	Betalingsformidling	-948	-781
0	-328	Andre provisjonskostnader	-328	0
-1 074	-1 564	Sum provisjonskostnader	-1 564	-1 074
10 205	9 402	Netto provisjon	9 402	10 205

NOTE 12 Finansiell risikostyring**Organisering av risikostyringen**

Bankens styre har etablert et rammeverk for risikostyring som har til hensikt å sørge for at risikoer blir identifisert, analysert og gjenstand for styring ved hjelp av retningslinjer, rammer, rutiner og instruksjoner. Styret har vedtatt retningslinjer som omfatter de mest sentrale enkeltrisikoen samt en overordnet retningslinje for risikostyring som omfatter prinsipper, organisering, rammer m.v. for bankens samlede risiko. Retningslinjene er av overordnet karakter og utfylles av rutiner og instruksjoner fastsatt på administrativt nivå. Retningslinjene angir hvilke avdelinger som er ansvarlig for håndtering av de ulike risikoene og omhandler også etablering av en egen risikokontrollfunksjon. Formålet med risiko-

kontrollfunksjonen er blant annet å kontrollere at retningslinjene for risikostyring blir fulgt. Denne funksjonen utføres av avdeling for risikoanalyse og -kontroll, som har ansvar for å utarbeide periodiske risikorapporter til ledelsen og styret, samt rapportere ved eventuelle brudd på retningslinjer. Avdelingen, som har en uavhengig rolle i forhold til øvrige avdelinger, har også andre oppgaver knyttet til bankens risikostyring. Ansvaret for den operative styringen av bankens likviditetsrisiko, valutarisiko og renterisiko tilligger finansavdelingen. KLP Banken har nedsatt et risikoutvalg, som er et underutvalg av styret. Risikoutvalget behandler saker særlig knyttet til risiko og har en rådgivende funksjon overfor styret.

NOTE 13 Kredittrisiko

Med kredittrisiko forstås her risikoen for tap knyttet til lånekunder, derivatmotparter, utstedere av verdipapirer og andre motparter ikke kan eller vil gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsernet yter lån til personkunder, norske kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper og lån til selskaper hvor lånet er garantert av norsk kommune, fylkeskommune, stat eller bank.

13.1 Måling av kredittrisiko

Styret har vedtatt en retningslinje for kredittrisiko som inneholder overordnede retningslinjer, krav og rammer knyttet til kredittrisiko. Retningslinjen slår fast at banken skal ha en lav kredittrisiko profil og inneholder begrensninger på typer

av utlån og prinsipper for organisering og drift av bankens utlånsvirksomhet. Retningslinjen inkluderer også en overordnet fullmaktstruktur for utlån og øvrig motpartseksponering.

Fullmaktene innenfor offentlig sektor er knyttet til styrevedtatte rammer for en stor del av selskapets enkeltlåntakere og disse rammene avledes av en risikoklassifisering hvor de enkelte låntakere tilordnes en risikoklasse basert på et sett av faste kriterier. Det er videre fastsatt krav til styrerapportering av utnyttelse av rammene.

Kredittrisiko knyttet til verdipapirutstedere, derivatmotparter og andre motparter innenfor finansområdet er også begrenset av styrevedtatte rammer på enkeltmotparter. Disse rammene er basert på motpartens soliditet og andre vurderinger av motpartenes kredittverdighet.

NOTE 13 Kreditrisiko - forts.**13.2 Kontroll og begrensning av kredittrisiko**

Ved behandling av alle nye lånesøknader innenfor offentlig sektor kontrolleres det om kundens kredittramme er større enn summen av omsøkt lånebeløp og løpende lån. I retningslinjen for kredittrisiko omtalt ovenfor er det fastsatt krav til rapportering til styret om utnyttelse av rammene. Eventuelle overskridelser av rammene skal uansett rapporteres til selskapets styre. Alle lån innenfor offentlig marked

i KLP Banken konsern er gitt til kommuner eller fylkeskommuner, eller med kommunal/fylkeskommunal garanti. Innenfor personmarkedet ytes kun lån med pant i bolig- og fritidseiendom, i hovedsak innenfor 75 prosent av panteobjektets markedsverdi. I lånesaksbehandlingen vurderes låntagers betjeningsevne og panteobjektets verdi, og lån ytes kun innefor fastsatte rammer og fullmakter.

13.3 Lån etter type sikkerhet/eksponering (hovedstol)

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Utlån til privatmarkedet med pant i bolig	7 977 248	6 940 022	12 691 541	10 675 668
Utlån til kommuner og fylkeskommuner	0	0	14 637 875	13 274 548
Utlån med kommunal/fylkeskommunal garanti	0	0	2 368 255	2 010 422
Utlån med statsgaranti	0	0	0	0
Sum	7 977 248	6 940 022	29 697 671	25 960 638
Beløp som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedato	7 762 139	6 781 023	28 386 669	24 777 910

KLP Banken konsernet investerer også i verdipapirer utstedt av stat, kommuner og fylkeskommuner og innskudd i banker som tilfredsstillers minstekrav til rating samt obligasjoner med fortrinnsrett utstedt av norske kredittforetak.

Kredittkvalitet verdipapirer, bankinnskudd og derivater

Verdipapirer med ekstern kredittvurdering (Moody's)

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
AAA	945 000	358 000	2 698 000	2 827 000

Verdipapirer uten ekstern kredittvurdering

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Verdipapirer utstedt av norske kommuner/fylkeskommuner	0	200 000	0	945 445

Innskudd i banker fordelt på ekstern kredittvurdering (Moody's)

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Aa1-Aa3	787 726	259 215	1 029 037	540 941
A1-A3	248 831	147 922	537 505	432 651
Baa1	-	-	-	-
Sum	1 036 557	407 137	1 566 542	973 591

NOTE 13 Kredittrisiko - forts.

Bankkonsernet vil også kunne være eksponert mot kredittrisiko som følge av inngåtte derivatavtaler. Formålet med slike avtaler er å redusere risikoer som oppstår som følge av konsernets inn- og utlånsaktiviteter. Konsernets interne retningslinjer stiller krav til kredittverdigheten til derivatmotpartene. Samtlige derivatavtaler er inngått med motparter med minimum rating A1 (Moody's).

13.4 Maksimal eksponering mot kredittrisiko

Maksimumseksponering måles som summen av hovedstol og påløpt rente. Det utveksles ikke kontant- eller verdipapirsikkerhet eller utføres andre kredittforbedringer. Tabellen under viser maksimumseksponeringen for morbank og konsernet.

Maksimal eksponering mot kredittrisiko

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	3 056 308	3 414 796	1 566 542	973 591
Utlån til og fordringer på kunder	7 994 420	6 950 088	29 794 859	26 049 437
-herav utlån med pant i bolig	7 994 420	6 950 088	12 716 613	10 693 536
-herav utlån til offentlig sektor	0	0	17 078 246	13 355 901
Rentebærende verdipapirer	949 814	562 175	2 717 513	3 789 366
Finansielle derivater	15 252	25 475	123 179	148 375
Sum	12 015 794	10 952 534	34 202 093	30 960 769

13.5 Utlån som er forfalt eller nedskrevet

Banken har svært lave tap, jf note 18, og anser alle fordringer som tilfredsstillende sikret. Alle utlån til personmarkedet i KLP Banken er pantsikrede lån, i hovedsak innenfor 75 prosent av markedsverdi, og eventuelle tap vil først oppstå når panteobjektets realisasjonsverdi blir mindre enn lånets restgjeld. Lån til offentlig marked er gitt til kommuner eller fylkeskommuner, eller til foretak med kommunal/fylkeskommunal garanti. KLP Banken har ikke hatt nedskrivninger eller tap innenfor offentlig marked.

Utlån som er forfalt eller nedskrevet

TUSEN KRONER	KLP Banken AS		KLP Banken AS konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Hovedstol på lån med betalinger med 7-30 dagers mislighold	150 523	137 734	224 762	452 499
Hovedstol på lån med betalinger med 31-90 dagers mislighold	30 074	43 305	79 466	44 904
Hovedstol på lån med betalinger med mer enn 90 dagers mislighold	22 230	29 339	22 230	29 339
Sum lån som er forfalt	202 827	210 378	326 458	526 742
Relevant sikkerhet eller garantier	202 827	210 378	326 458	526 742
Hovedstol på lån som er nedskrevet	3 166	3 481	3 166	3 481
- herav nedskrevet	1 545	1 328	1 545	1 328

13.6 Konsentrasjon av kredittrisiko

En stor del av konsernets utlån ved årsskiftet var knyttet til finansiering av offentlig sektor og porteføljen har følgelig høy konsentrasjon mot én enkelt sektor. Den underliggende kredittrisikoen mot denne sektoren er imidlertid så vidt lav at det neppe lar seg gjøre å redusere denne konsentrasjonen uten å øke samlet risiko i porteføljen. Konsentrasjonen mot

norsk offentlig sektor oppleves følgelig ikke som en risikommessig utfordring. Konsentrasjonen mot enkeltlåntakere er begrenset av individuelle styrefastsatte rammer.

Lån til konsernets største låntager per 31. desember 2016 var på omlag 2,3 prosent av konsernets totale utlån.

NOTE 14 Markedsrisiko

Med markedsrisiko forstås her risiko for redusert virkelig verdi av bankens egenkapital som følge av svingninger i markedspriser for bankens eiendeler og gjeld. Endringer i kredittmarginer er ekskludert idet dette faller inn under begrepet kredittrisiko.

Konsernet er eksponert mot markedsrisiko som følge av konsernets inn- og utlånsvirksomhet og forvaltning av konsernets likviditet. Eksponeringen er imidlertid begrenset til renterisiko og valutarisiko. Renterisiko oppstår som følge av forskjeller i tidspunkt for renteregulering for selskapets eiendeler og gjeld. Risikoen knyttet til slike ubalanser reduseres ved hjelp av derivatkontrakter. Alle selskapets innlån er i norske kroner, og hele utlånsporteføljen består av lån i norske kroner.

Note 14.1 Måling av markedsrisiko

Renterisiko måles som verdiendring ved ett prosentpoengs endring i alle renter. Valutarisiko måles som verdiendring ved 10 prosent ugunstig valutakursendring i alle valutaer.

Note 14.2 Renterisiko

Retningslinje for markedsrisiko er konsernets overordnede retningslinjer, krav og rammer knyttet til markedsrisiko.

Retningslinjen slår fast at markedsrisikoen skal søkes redusert slik at den samlede markedsrisikoen er lav. Det fremgår videre at konsernet ikke aktivt skal ta posisjoner som eksponerer konsernet for markedsrisiko. Videre er det i retningslinjen fastsatt rammer for renterisiko både for den samlede renterisikoen for uendelig tidshorisont og for rullerende 12-månedersperioder. Rammene er satt i forhold til ansvarlig kapital, og nivået på rammene skal sikre at den vedtatte lave markedsrisikoprofilen etterlevs. Det operative ansvaret for styring av selskapets markedsrisiko tilligger finansavdelingen. Avdeling for risikoanalyse og -kontroll rapporterer selskapets faktiske eksponering i forhold til rammer etter retningslinjer fastsatt av styret.

Renterisiko oppstår fordi rentebindingstiden for bankens eiendeler og gjeld ikke er sammenfallende. Gapet i tabellen under viser forskjellen mellom eiendeler og gjeld som kan rentereguleres innenfor de gitte tidsintervallene. Reprisningstidspunkt viser løpetid frem til neste avtalte renteregulerings-tidspunkt. Flytende lån og innskudd, samt kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner er lagt i tidsintervallet inntil 1 måned, mens fastrentelån, verdipapirer og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer er lagt i tidsintervallet der det er avtalt renteregulering.

Renterisiko KLP Banken AS

Reprisningstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2016

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	7 977 931	7 767 620	9 340	37 240	128 165	35 566
Verdipapirer	945 000	45 000	875 000	25 000	0	0
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	3 056 308	3 056 308	0	0	0	0
Sum	11 979 239	10 868 928	884 340	62 240	128 165	35 566
Gjeld til innskytere	8 687 859	8 687 859	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 343 000	800 000	1 043 000	300 000	200 000	0
Sum	11 030 859	9 487 859	1 043 000	300 000	200 000	0
Gap	948 380	1 381 069	-158 660	-237 760	-71 835	35 566
Finansielle derivater	0	38 500	-175 000	100 000	56 500	-20 000
Nettogap	948 380	1 419 569	-333 660	-137 760	-15 335	15 566

NOTE 14 Markedsrisiko**Renterisiko KLP Banken AS konsern**

Reprisingtidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2016

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	29 699 037	24 684 061	85 187	742 157	3 199 705	987 927
Verdipapirer	2 698 000	439 000	2 084 000	75 000	100 000	0
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	1 567 862	1 567 862	0	0	0	0
Sum	33 964 899	26 690 923	2 169 187	817 157	3 299 705	987 927
Gjeld til innskytere	8 687 859	8 687 859	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 316 000	7 343 000	13 808 000	615 000	1 550 000	0
Sum	32 003 859	16 030 859	13 808 000	615 000	1 550 000	0
Gap	1 961 039	10 660 063	-11 638 813	202 157	1 749 705	987 927
Finansielle derivater	0	229 865	3 052 053	-339 770	-1 692 343	-1 249 806
Nettogap	1 961 039	10 889 929	-8 586 760	-137 613	57 362	-261 879

Renterisiko KLP Banken AS

Reprisingtidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2015

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	6 940 022	6 586 953	10 429	127 170	131 246	84 224
Verdipapirer	558 000	0	258 000	300 000	0	0
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	3 412 137	3 412 137	0	0	0	0
Sum	10 910 159	9 999 090	268 429	427 170	131 246	84 224
Gjeld til innskytere	7 426 181	7 426 181	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 900 000	0	2 400 000	0	500 000	0
Sum	10 326 181	7 426 181	2 400 000	0	500 000	0
Gap	583 978	2 572 909	-2 131 571	427 170	-368 754	84 224
Finansielle derivater	0	29 700	100 000	-475 000	455 300	-110 000
Nettogap	583 978	2 602 609	-2 031 571	-47 830	86 546	-25 776

NOTE 14 Markedsrisiko - forts.**Renterisiko KLP Banken AS konsern**

Reprisingstidspunkt for rentebærende eiendeler og gjeld per 31. desember 2015

TUSEN KRONER	Sum Hovedstol	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	25 960 638	20 929 877	47 785	977 697	2 534 971	1 470 308
Verdipapirer	3 772 445	300 000	2 327 000	1 045 445	100 000	0
Kontanter og fordringer på kredittinstitusjoner	973 591	973 591	0	0	0	0
Sum	30 706 674	22 203 468	2 374 785	2 023 142	2 634 971	1 470 308
Gjeld til innskytere	7 426 181	7 426 181	0	0	0	0
Gjeld til finansinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	22 355 000	2 370 000	18 100 000	0	1 885 000	0
Sum	29 781 181	9 796 181	18 100 000	0	1 885 000	0
Gap	925 493	12 407 287	-15 725 215	2 023 142	749 971	1 470 308
Finansielle derivater	0	572 247	2 907 984	-1 231 818	-433 912	-1 814 501
Nettogap	925 493	12 979 534	-12 817 231	791 324	316 059	-344 193

Konsernets rentefølsomhet per 31. desember 2016, målt som verdiendring ved ett prosentpoengs endring i alle renter utgjorde 6,5 millioner NOK

14.3 Valutarisiko

Konsernet hadde pr. 31.12.16 ingen eksponering i fremmed valuta.

NOTE 15 Likviditetsrisiko

Med likviditetsrisiko forstås risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

Note 15.1 Styring av likviditetsrisiko

For konsernet er det etablert en retningslinje for likviditetsrisiko som inneholder prinsipper, retningslinjer, krav og rammer som gjelder for styring av likviditetsrisikoen. Retningslinjen inneholder ulike krav og rammer for å etterleve den ønskede likviditetsrisikoprofilen, herunder mål for innskuddsdekning,

rammer for refinansieringsbehov for ulike tidshorisonter og krav til likviditetsbuffer. Styret har videre vedtatt en beredskapsplan for likviditetskriser som del av retningslinjen for likviditetsrisiko. I tillegg til krav på konsernnivå er det etablert egne spesifikke krav for datterselskaper, herunder krav til stadig positiv kontantstrøm, rammer for refinansieringsbehov og krav til likviditetsreserve og trekkrettighet. Det operative ansvaret for styring av selskapets likviditetsrisiko tilligger Finansavdelingen. Avdeling for risikoanalyse og -kontroll rapporterer selskapets faktiske eksponering i forhold til rammer etter retningslinjer fastsatt av styret.

NOTE 15 Likviditetsrisiko - forts.**Note 15.2 Forfallsanalyse**

Tabellene nedenfor viser forfallsanalyse av konsernets eiendeler og gjeld inkludert stipulerte renter.

Likviditetsrisiko KLP Banken AS

Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser pr. 31. desember 2016:

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	7 926 092	0	26 693	54 434	248 141	1 346 119	6 250 706
Verdipapirer	974 341	0	181	128 036	91 320	654 607	100 197
Fordringer på kredittinstitusjoner	3 056 308	0	3 056 308	0	0	0	0
Sum	11 956 741	0	3 083 182	182 470	339 460	2 000 726	6 350 903
Gjeld til innskytere	8 687 859	8 687 859	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 427 494	0	3 833	447 136	340 196	1 636 329	0
Finansielle derivater	4	0	-1 806	-2 103	12 809	-8 429	-466
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	11 115 357	8 687 859	2 027	445 033	353 005	1 627 900	-466
Netto kontantstrøm	841 384	-8 687 859	3 081 155	-262 563	-13 545	372 826	6 351 369

Likviditetsrisiko KLP Banken AS konsern

Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser pr. 31. desember 2016:

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	35 538 111	0	106 619	388 027	1 356 038	7 236 822	26 450 605
Verdipapirer	2 792 734	0	1 646	134 023	497 632	2 059 235	100 197
Fordringer på kredittinstitusjoner	1 566 542	0	1 566 542	0	0	0	0
Sum	39 897 388	0	1 674 807	522 050	1 853 671	9 296 057	26 550 802
Gjeld til innskytere	8 687 859	8 687 859	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	24 561 857	0	41 672	483 091	1 567 250	22 469 844	0
Finansielle derivater	171 269	0	1 557	9 527	46 362	100 611	13 212
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	33 420 986	8 687 859	43 228	492 618	1 613 613	22 570 455	13 212
Netto kontantstrøm	6 476 402	-8 687 859	1 631 579	29 432	240 058	-13 274 398	26 537 591

NOTE 15 Likviditetsrisiko - forts.**Likviditetsrisiko KLP Banken AS**

Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser pr. 31. desember 2015:

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	7 316 433	0	23 459	49 577	226 946	1 233 657	5 782 794
Verdipapirer	576 127	0	0	1 030	305 799	218 573	50 725
Fordringer på kredittinstitusjoner	3 426 659	0	412 169	3 014 490	0	0	0
Sum	11 319 219	0	435 628	3 065 097	532 745	1 452 230	5 833 519
Gjeld til innskytere	7 426 181	7 426 181	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 029 418	0	2 048	8 798	849 871	2 168 701	0
Finansielle derivater	-426	0	1 797	1 246	-3 042	-3 510	3 083
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	10 455 173	7 426 181	3 845	10 044	846 829	2 165 191	3 083
Netto kontantstrøm	864 046	-7 426 181	431 783	3 055 053	-314 084	-712 961	5 830 436

Likviditetsrisiko KLP Banken AS konsern

Forfallsanalyse for eiendeler og forpliktelser pr. 31. desember 2015:

TUSEN KRONER	Sum	Udefinert	Inntil 1 mnd	Fra 1 mnd til 3 mnd	Fra 3 mnd til 12 mnd	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år
Utlån	31 938 821	0	100 080	277 218	1 424 978	6 616 180	23 520 365
Verdipapirer	3 932 488	0	1 104	9 906	1 243 872	2 576 156	101 450
Fordringer på kredittinstitusjoner	978 623	0	978 623	0	0	0	0
Sum	36 849 932	0	1 079 807	287 124	2 668 850	9 192 336	23 621 815
Gjeld til innskytere	7 426 181	7 426 181	0	0	0	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	22 779 148	0	8 795	64 907	3 207 749	18 287 247	1 210 450
Finansielle derivater	224 368	0	6 997	15 327	45 688	112 094	44 262
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0	0
Sum	30 429 697	7 426 181	15 792	80 234	3 253 437	18 399 341	1 254 712
Netto kontantstrøm	6 420 235	-7 426 181	1 064 015	206 890	-584 587	-9 207 005	22 367 103

NOTE 16 Rentebærende verdipapirer

KLP Banken AS					KLP Banken AS konsern			
31.12.2016					31.12.2016			
Anskaffelses-kost	Ureal-gevinst/tap	OIF-renter	Markeds-verdi	TUSEN KRONER Debitorkategorier	Anskaffelses-kost	Ureal-gevinst/tap	OIF-renter	Markeds-verdi
149 706	112	0	149 818	Stats- og trygdeforvaltningen	200 587	114	0	200 701
700 242	-1 117	1 203	700 327	Kredittforetak	2 304 722	2 207	4 308	2 311 237
0	0	0	0	Kommuneforvaltningen	98 050	7 427	429	105 906
99 845	-285	109	99 668	Multilaterale utviklingsbanker (ikke banker)	99 845	-285	109	99 669
949 793	-1 291	1 312	949 814	Sum rentebærende verdipapirer	2 703 204	9 463	4 846	2 717 513
Effektiv rente: 1,34%					Effektiv rente: 1,41%			

KLP Banken AS					KLP Banken AS konsern			
31.12.2015					31.12.2015			
Anskaffelses-kost	Ureal-gevinst/tap	OIF-renter	Markeds-verdi	TUSEN KRONER Debitorkategorier	Anskaffelses-kost	Ureal-gevinst/tap	OIF-renter	Markeds-verdi
99 346	274	0	99 620	Stats- og trygdeforvaltningen	99 346	274	0	99 620
210 786	-2 749	347	208 384	Kredittforetak	2 538 807	-16 152	4 353	2 527 008
199 903	-53	1466	201 316	Kommuneforvaltningen	1 043 540	10 034	3 582	1 057 156
50 265	-532	61	49 794	Multilaterale utviklingsbanker (ikke banker)	100 530	-1 064	123	99 589
560 300	-3 060	1 874	559 114	Sum rentebærende verdipapirer	3 782 223	-6 908	8 058	3 783 373
Effektiv rente: 1,51%					Effektiv rente: 1,69%			

Effektiv rente er beregnet som en yield-to-maturity, det vil si at det er det konstante rentenivået man kan diskontere alle de framtidige kontantstrømmene på verdipapirene på for å få verdipapirenes samlede markedsverdi.

NOTE 17 Utlån og fordringer

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER				
407 137	1 018 098	Bankinnskudd	1 548 082	973 591
3 005 000	2 018 431	Hovedstol på utlån til konsernselskaper	0	0
2 659	1 319	Påløpte renter på utlån til konsernselskaper	0	0
3 414 796	3 037 848	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 548 082	973 591
UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER				
6 943 294	7 977 103	Hovedstol på utlån til kunder	29 698 209	25 963 911
482	654	Overtrekk brukskonto	654	482
-1 328	-1 545	Individuelle nedskrivninger	-1 545	-1 328
0	-706	Gruppevisse nedskrivninger	-706	0
7 640	6 915	Påløpte renter	84 310	83 956
0	0	Over-/underkurs	-17 094	-20 440
19 644	11 999	Virkelig verdi sikring	198 639	332 869
6 969 731	7 994 420	Utlån til og fordringer på kunder	29 962 467	26 359 449

NOTE 18 Tap på utlån i personmarkedet

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
278	196	Konstaterte tap	196	278
-562	-12	Tilbakeføring av tidligere nedskrivninger	-12	-562
1 318	229	Endring individuelle nedskrivninger	229	1 318
0	706	Endring gruppevisse nedskrivninger	706	0
1 034	1 119	Sum tap på utlån	1 119	1 034

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
573	1 329	Saldo på tapsnedskrivning på utlån 01.01	1 329	573
-562	-12	Periodens reversering av nedskrivning på individuelle utlån	-12	-562
1 318	229	Periodens nedskrivning på individuelle utlån	229	1 318
0	706	Periodens gruppevisse nedskrivning på utlån	706	0
1 329	2 252	Sum nedskrivning på utlån 31.12	2 252	1 329
29 339	22 230	Brutto misligholdte over 90 dager	22 230	29 339
0	0	Brutto øvrige tapsutsatte	0	0

Dette gjelder boliglån. Det forventes ikke tap eller nedskrivninger på misligholdte lån til offentlig sektor.

NOTE 19 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør**KLP Banken AS**

31.12.2016 TUSEN KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	15 252	0	15 252	-12 721	-900	1 631
Sum	15 252	0	15 252	-12 721	-900	1 631
GJELD						
Finansielle derivater	13 013	0	13 013	-12 721	0	292
Sum	13 013	0	13 013	-12 721	0	292

KLP Banken AS konsern

31.12.2016 TUSEN KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	123 179	0	123 179	-123 179	-900	0
Sum	123 179	0	123 179	-123 179	-900	0
GJELD						
Finansielle derivater	253 615	0	253 615	-123 179	0	130 436
Sum	253 615	0	253 615	-123 179	0	130 436

KLP Banken AS

31.12.2015 TUSEN KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	25 475	0	25 475	-20 306	-2 900	2 268
Sum	25 475	0	25 475	-20 306	-2 900	2 268
GJELD						
Finansielle derivater	21 401	0	21 401	-20 306	-1 020	75
Sum	21 401	0	21 401	-20 306	-1 020	75

KLP Banken AS konsern

31.12.2015 TUSEN KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	148 375	0	148 375	-148 375	-2 900	0
Sum	148 375	0	148 375	-148 375	-2 900	0
GJELD						
Finansielle derivater	366 706	0	366 706	-148 375	-1 020	217 311
Sum	366 706	0	366 706	-148 375	-1 020	217 311

NOTE 20 Verdipapirgjeld - børsnoterte obligasjoner med fortrinnsrett og sertifikater

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
2 900 000	2 400 000	Obligasjoner, nominell verdi	26 685 000	22 355 000
17 717	6 725	Verdijusteringer	66 385	122 014
14 489	13 650	Opptjente renter	68 990	54 646
0	-57 000	Egenbeholdning, nominell verdi	-3 369 000	-630 000
2 932 206	2 363 375	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 451 374	21 901 660
1,90 %	1,95 %	Rente på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, på rapporteringstidspunkt	1,59 %	1,51 %

Renten er beregnet som et vektet gjennomsnitt på act/360-basis. Den inkluderer effekter av rentesikringer og amortiseringskostnader.

KLP Banken AS

TUSEN KRONER	Balanse 31.12.2016	Emittert	Forfall/innløst tilbakekjøpt	Andre endringer	Balanse 31.12.2015
ENDRING AV GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER					
Obligasjoner, nominell verdi	2 400 000	300 000	-800 000	0	2 900 000
Verdijusteringer	6 725	0	0	-10 992	17 717
Opptjente renter	13 650	0	0	-839	14 489
Egenbeholdning, nominell verdi	-57 000	0	-57 000	0	0
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2 363 375	300 000	-857 000	-11 831	2 932 206

KLP Banken AS konsern

TUSEN KRONER	Balanse 31.12.2016	Emittert	Forfall/innløst tilbakekjøpt	Andre endringer	Balanse 31.12.2015
ENDRING AV GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER					
Obligasjoner, nominell verdi	26 685 000	8 795 000	-4 465 000	0	22 355 000
Verdijusteringer	66 385	0	0	-55 629	122 014
Opptjente renter	68 990	0	0	14 344	54 646
Egenbeholdning, nominell verdi	-3 369 000	0	-2 739 000	0	-630 000
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 451 374	8 795 000	-7 204 000	-41 285	21 901 660

NOTE 21 Innskudd fra kunder

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
7 426 181	8 687 859	Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	8 687 859	7 426 181
7 426 181	8 687 859	Sum innskudd fra kunder uten avtalt løpetid	8 687 859	7 426 181
KUNDEINNSKUDD FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER				
6 043 518	6 952 946	Innskudd fra kunder person marked	6 952 946	6 043 518
1 382 663	1 734 913	Innskudd fra kunder offentlig marked	1 734 913	1 382 663
7 426 181	8 687 859	Sum innskudd fra kunder	8 687 859	7 426 181
1,49 %	1,40 %	Rente på innskudd fra kunder, på rapporteringstidspunkt	1,40 %	1,49 %

Renten er beregnet som et vektet gjennomsnitt på act/360-basis.

NOTE 22 Aksjer i konsernselskap

KLP Banken AS TUSEN KRONER	Eierandel %	Anskaf- felseskost	Bokført verdi 31.12.2016	Bokført verdi 31.12.2015
FORETAK I SAMME KONSERN:				
KLP Boligkreditt AS	100	250 470	250 470	250 470
KLP Kommunekreditt AS	100	675 000	675 000	675 000
Sum		925 470	925 470	925 470

NOTE 23 Driftsmidler

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
777	777	Anskaffelseskost 01.01	777	777
0	87	Anskaffet i perioden	87	0
0	0	Avgang i perioden	0	0
777	864	Anskaffelseskost 31.12	864	777
-278	-309	Akk. avskrivninger tidligere år	-309	-278
-32	-17	Årets avskrivninger	-17	-32
-309	-326	Akk.avskrivninger	-326	-309
468	538	Bokført verdi	538	468

NOTE 24 Immaterielle eiendeler

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
29 142	33 126	Anskaffelseskost 01.01	33 126	29 142
3 984	6 299	Tilgang	6 299	3 984
0	0	Avgang	0	0
33 126	39 425	Anskaffelseskost 31.12	39 425	33 126
-10 639	-15 342	Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger tidligere år	-15 342	-10 639
-3 365	-4 128	Årets ordinære avskrivninger	-4 128	-3 365
-1 338	0	Nedskrivning	0	-1 338
17 784	19 955	Bokført verdi	19 955	17 784
3-7 år		Avskrivningstid	3-7 år	

NOTE 25 Kapitaldekning

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
1 390 000	1 640 000	Aksjekapital og overkurs	1 640 000	1 390 000
88 110	114 172	Annen egenkapital	210 406	117 816
1 478 110	1 754 172	Sum egenkapital	1 850 406	1 507 816
-17 784	-19 955	Fradrag goodwill og andre immatrielle eiendeler	-19 955	-17 784
-7 475	-7 742	Utsatt skattefordel	-6 916	-9 542
1 452 851	1 726 475	Ren kjernekapital	1 823 535	1 480 490
0	0	Tilleggskapital	0	0
0	0	Tilleggskapital	0	0
1 452 851	1 726 475	Sum tellende ansvarlig kapital	1 823 535	1 480 490
679 507	763 392	Kapitalkrav	767 775	672 968
773 344	963 083	Overskudd av ansvarlig kapital	1 055 760	807 522
BEREGNINGSGRUNNLAG KREDITTRISIKO:				
4 460 661	4 802 573	Institusjoner	337 586	229 347
0	0	Lokale og regionale myndigheter	3 491 045	3 339 625
2 770 615	3 386 460	Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	5 038 937	4 079 989
96 078	65 763	Forfalte engasjementer	65 763	98 091
25 777	70 033	Obligasjoner med fortrinnsrett	231 124	262 689
926 369	956 650	Øvrige engasjementer	31 180	899
8 279 500	9 281 479	Beregningsgrunnlag kredittrisiko	9 195 634	8 010 640
662 360	742 518	Kredittrisiko	735 651	640 851
17 147	20 848	Operasjonell risiko	31 957	32 117
0	26	CVA	168	0
679 507	763 392	Samlet kapitalkrav eiendeler	767 775	672 968
17,1 %	18,1 %	Ren kjernekapitaldekning prosent	19,0 %	17,6 %
0,0 %	0,0 %	Tilleggskapital prosent	0,0 %	0,0 %
17,1 %	18,1 %	Kapitaldekning prosent	19,0 %	17,6 %
4,7 %	5,0 %	Uvektet kapitaldekning	5,2 %	4,7 %

Kapitalkrav pr 31.12.2016	Kjernekapital	Tilleggskapital	Ansvarlig kapital
Minstekrav uten buffere	4,5 %	3,5 %	8,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	0,0 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	3,0 %	0,0 %	3,0 %
Motsyklisk buffer	1,5 %	0,0 %	1,5 %
Pilar 2-tillegg	2,1 %	0,0 %	2,1 %
Gjeldende kapitalkrav inkl. buffere	13,6 %	3,5 %	17,1 %

NOTE 26 Skatt

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
49 990	26 667	Regnskapsmessig resultat før skatt	91 244	49 619
		Andre resultatkomponenter:		
7 012	-863	Estimatavvik pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler	-863	7 012
0	121	Verdiregulering finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	121	0
		Forskjeller mellom regnskapsmessig- og skattemessig resultat:		
-38 452	-1 886	Andre fradrag (mottatt utbytte i løpet av året)	-1 886	0
3 986	-1 891	Tilbakeføring av verdiendring finansielle eiendeler	-16 491	36 644
165	331	Andre permanente forskjeller	90	138
1 199	2 861	Endring i forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	5 994	-2 622
23 900	25 340	Skattemessig resultat	78 209	90 791
10 152	0	Mottatt konsernbidrag med skattemessig effekt	0	0
34 052	25 340	Grunnlag for betalbar skatt i skattekostnaden	78 209	90 791
-21	0	Fremførbart underskudd fra tidligere år	0	-21
0	0	Årets endring i fremførbart underskudd	0	0
-21	0	Sum fremførbart underskudd pr 31.12	0	-21
34 052	25 340	Skattemessig overskudd	78 210	90 791
AVSTEMMING AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT/SKATTEFORDEL				
Utsatt skattefordel knyttet til:				
-23	-15	Driftsmidler	-15	-23
-1 405	-1 686	Finansielle instrumenter	-25 008	-47 333
-4 377	-1 828	Sikring av innlån	-20 751	-35 113
-5 626	-6 570	Pensjonsforpliktelse	-6 570	-5 626
-948	-643	Andre forskjeller	-643	-2 003
-12 379	-10 742	Sum utsatt skattefordel	-52 987	-90 098
Utsatt skatt knyttet til :				
4 910	3 000	Utlån til kunder og kredittforetak	46 069	80 562
4 910	3 000	Sum utsatt skatt	46 069	80 562
-7 469	-7 742	Netto utsatt skatt/skattefordel	-6 918	-9 536
-21	0	Fremførbart underskudd	0	-21
-6	0	Utsatt skatt på fremførbart underskudd	0	-6
-7 475	-7 742	Utsatt skatt/ skattefordel	-6 918	-9 542
-7 475	-7 742	Balanseført utsatt skattefordel	-6 918	-9 542
6 453	6 335	Skatt av avgitt konsernbidrag	19 552	24 514
6 453	6 335	Balanseført utsatt skatt	19 552	24 514

NOTE 26 Skatt - forts.

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
Oppsummering av årets skattekostnad:				
35	-5	Resultatført skatt som vedrører tidligere år	-5	42
-802	-267	Resultatført endring av utsatt skatt	2 624	-8 423
2 741	0	Skatt på mottatt konsernbidrag	0	0
6 453	6 335	Skatt på avgitt konsernbidrag	19 552	24 514
8 427	6 061	Resultatført skatt	22 170	16 133
6 534	6 247	Skatt på ordinært resultat	22 356	14 240
1 893	-186	Korr. for skatt på direkte balansef. forskj. som inngår i beregn. av uts. skatt	-186	1 893
8 427	6 061	Sum skattekostnad	22 170	16 133
14,8 %	23,5 %	Effektiv skatteprosent	24,5 %	28,5 %
Avstemming av skatteprosent:				
49 990	26 667	Resultat før skatt	91 244	49 619
7 012	-742	Poster i utvidet resultat	-742	7 012
57 002	25 925	Totalresultat før skatt	90 502	56 631
15 391	6 481	Skattekostnad nominell skattesats	22 626	15 290
8 427	6 089	Skattekostnad effektiv skattesats	22 170	16 133
6 964	392	Forskjell i skattekostnad mellom effektiv og nominell skattesats	456	-843
-35	-5	Korrigert skatt fra tidligere år	-5	-42
-45	-83	Skatt på permanente forskjeller	-23	-37
7 641	472	Skatt på utbytte og mottatt konsernbidrag	472	0
-598	8	Endring i utsatt skatt/skattefordel som følge av endret skattesats	13	-764
6 964	392	Total	456	-843

NOTE 27 Pensjonsansvar egne ansatte

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter («Fellesordningen»). Foretaket tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften. Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Selskapet har AFP-ordning.

Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 2.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2016	Felles- ordningen	Over drift	2015
PENSJONSKOSTNADER						
Nåverdi av årets opptjening	6 538	377	6 915	6 691	573	7 264
Administrasjonsomkostning	183	0	183	172	0	172
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	948	53	1 001	968	81	1 048
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift og adm	7 669	430	8 099	7 831	654	8 484
NETTO FINANSKOSTNAD						
Rentekostnad	1 171	258	1 429	961	231	1 192
Forventet avkastning	-777	0	-777	-562	0	-562
Forvaltningsomkostning	96	0	96	101	0	101
Netto rentekostnad	490	258	748	500	231	731
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	69	36	105	71	33	103
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift	559	295	853	571	263	834
ESTIMATAVVIK PENSJONER						
Aktuarielt tap (gevinst)	-425	214	-210	-5 245	-900	-6 145
Arbeidsgiveravgift	-60	30	-30	-740	-127	-867
Finansskatt	604	499	1 103	0	0	0
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift	120	744	863	-5 984	-1 027	-7 012
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	8 347	1 468	9 815	2 417	-110	2 307
PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	45 869	9 978	55 848	37 332	9 244	46 576
Pensjonsmidler	33 783	0	33 783	26 852	0	26 852
Netto forpliktelse før arb.avgift og finansskatt	12 087	9 978	22 065	10 480	9 244	19 724
Arbeidsgiveravgift	1 704	1 407	3 111	1 478	1 303	2 781
Finansskatt	604	499	1 103	0	0	0
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	48 178	11 884	60 062	38 810	10 548	49 357
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	14 395	11 884	26 279	11 958	10 548	22 505
AVSTEMMING PENSJONSFORPLIKTELSE						
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 01.01	11 958	10 548	22 505	14 452	10 929	25 381
Resultatført pensjonskostnad	7 669	430	8 099	7 831	654	8 484
Resultatført finanskostnad	559	295	853	571	263	834
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	120	744	863	-5 984	-1 027	-7 012
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-730	-16	-747	-607	-33	-640
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-5 180	-115	-5 295	-4 304	-237	-4 542
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 31.12	14 395	11 884	26 279	11 958	10 548	22 505

NOTE 27 Pensjonsansvar egne ansatte - forts.

TUSEN KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2016	Felles- ordningen	Over drift	2015
ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto pensjonsmidler 01.01	38 810	10 548	49 357	37 495	10 929	48 424
Nåverdi av årets opptjening	6 538	377	6 915	6 691	573	7 264
Rentekostnad	1 171	258	1 429	961	231	1 192
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	2 389	744	3 133	-5 559	-1 027	-6 586
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	948	53	1 001	968	81	1 048
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	69	36	105	71	33	103
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-730	-16	-747	-607	-33	-640
Utbetalinger	-1 017	-115	-1 132	-1 210	-237	-1 448
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	48 178	11 884	60 062	38 810	10 548	49 357
ENDRING I PENSJONSMIDLER						
Pensjonsmidler 01.01	26 852	0	26 852	23 043	0	23 043
Forventet avkastning	777	0	777	562	0	562
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	2 270	0	2 270	426	0	426
Administrasjonsomkostning	-183	0	-183	-172	0	-172
Finansomkostning	-96	0	-96	-101	0	-101
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	5 180	115	5 295	4 304	237	4 542
Utbetalinger	-1 017	-115	-1 132	-1 210	-237	-1 448
Pensjonsmidler 31.12	33 783	0	33 783	26 852	0	26 852
PENSJONSORDNINGENS OVER-/ UNDERFINANSIERING						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	48 178	11 884	60 062	38 810	10 548	49 357
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	33 783	0	33 783	26 852	0	26 852
Netto pensjonsforpliktelse	14 395	11 884	26 279	11 958	10 548	22 505

	31.12.2016	31.12.2015
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER (felles for alle pensjonsordningene)		
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,25 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,48 %	1,48 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 % ¹⁾

1) Det er beregnet 5 % finansskatt på den delen av forpliktelsen per 31.12.2015 som ikke er utbetalt i 2016.

Til målingen av pensjonskostnaden for 2016 anvendes forutsetninger pr. 31.12.2015, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2016 anvendes forutsetninger og bestand pr. 31.12.2016. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen pr. 31.12.2016 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER

KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter («Fellesordningen»): En viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjons ordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Frivillig avgang for Fellesordning (i %)

Alder (i år)	<24	24-29	30-39	40-49	50-55	>55
Turnover	25 %	15 %	7,5 %	5 %	3 %	0 %

Uttak av AFP (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere):

Kostnadene til AFP avhenger av hvor mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon. Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoneringen som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen.

Pensjoner over driften: Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013E lagt til grunn som i Fellesordningen.

ANTALL	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
MEDLEMSTATUS						
Antall aktive	62	3	65	57	3	60
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	17	4	21	16	4	20
Antall pensjoner	11	1	12	11	1	12

ANTALL	2016	2015
PENSJONSMIDLENES SAMMENSETNING:		
Eiendom	12,5 %	12,8 %
Utlån	11,6 %	12,3 %
Aksjer	20,1 %	19,8 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	26,8 %	26,9 %
Omløpsobligasjoner	20,0 %	20,6 %
Likviditet/pengemarked	8,9 %	7,6 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året. Verdijustert avkastning av eiendelene ble 5,9 prosent i 2016 og 3,6 prosent i 2015.

Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar 2017 – 31. desember 2017 er 7,6 millioner kroner.

Sensitivitetsanalyse per 31.12.2016	
Diskonteringsrenten reduseres med 0,5%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	9,9 %
Årets opptjening	13,9 %
Lønnsvekst økes med 0,25%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	1,2 %
Årets opptjening	3,1 %
Dødeligheten styrkes med 10%	Økning
Brutto pensjonsforpliktelse	2,5 %
Årets opptjening	1,9 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det et lite sannsynlig scenario og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 17,1.

NOTE 28 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v.

2016 TUSEN KRONER	Utbetalt fra KLP Banken AS						Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2016	Avdrags- plan ¹⁾	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2016	Avdrags- plan ¹⁾
Ledende ansatte												
Leif Magne Andersen, adm. direktør	2 018	159	665	3 889	1,95-2,20	A44	-	-	-	683	2,20	A42
Carl Steinar Lous, avdelings- leder offentlig marked ³⁾	354	103	90	-	-	-	-	-	-	2 532	1,95	A31
Christopher A. Steen, avdelingsleder finans	1 151	23	212	290	3,15	A38	-	-	-	2 899	1,95-2,20	A31/A42
Styret												
Sverre Thornes, leder	-	-	-	11 840	1,95-2,35	A46	3 807	206	1 413	-	-	-
Aage E. Schaanning	-	-	-	5 680	1,95	Fleksilån	3 338	164	1 193	-	-	-
Aina Iren Slettedal Eide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Otto Langmoen ²⁾	51	-	-	1 085	2,45	Fleksilån	3	-	-	-	-	-
Eva M. Salvesen	102	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-	-
Kjell Fosse	52	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Christin Kleppe, valgt av og blant de ansatte	102	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Espen Trandum, valgt av og blant de ansatte	77	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Ansatte												
Sum lån ansatte i KLP Banken AS				38 135	-	-				60 994	-	-

2015 TUSEN KRONER	Utbetalt fra KLP Banken AS						Utbetalt fra foretak i samme konsern					
	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2015	Avdrags- plan ¹⁾	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2015	Avdrags- plan ¹⁾
Ledende ansatte												
Leif Magne Andersen, adm. direktør	1 968	154	734	4 035	2,25-2,45	A44	-	-	-	702	2,45	A42
Arnulf Arnøy, direktør offentlig marked ²⁾	1 161	86	430	-	-	-	-	-	-	919	2,25	A28
Christopher A. Steen, avdelingsleder finans	1 140	24	251	290	3,15	A38	-	-	-	2 939	2,25-2,45	A34/A42
Styret												
Sverre Thornes, leder	-	-	-	10 017	2,25	A45	3 694	167	1 509	-	-	-
Aage E. Schaanning	-	-	-	-	-	-	3 264	150	1 301	3 127	2,25-2,45	A22/A23
Mette-Jorunn Meisland ²⁾	-	-	-	-	-	-	795	90	256	5 925	2,25-2,45	A38
Aina Iren Slettedal Eide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Otto Langmoen	110	-	-	1 085	2,45	Fleksilån	6	-	-	-	-	-
Eva M. Salvesen	110	-	-	-	-	-	48	-	-	-	-	-
Christin Kleppe, valgt av og blant de ansatte	100	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Ansatte												
Sum lån til ansatte i KLP Banken AS				43 415	-	-				53 156	-	-

1) A=annuitetslån, S=serielån, siste avdrag 2) Fratrådt i løpet av året 3) Tiltrådt 1. oktober

NOTE 28 Lønn og forpliktelser for ledende personer m.v. - forts.

TUSEN KRONER	2016	2015
Periodens kostnader knyttet til rentesubsidiering av lån til ansatte	223	59

Styret i KLP har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et kompensasjonsutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningene i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Administrerende direktør i KLP Banken AS har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti. Han har pensjonsalder på 65 år.

Avdelingsleder Offentlig Marked tiltrådte stillingen i oktober. Han innehar også vervet som administrerende direktør i datterselskapet KLP Kommunekreditt, men mottar ingen godtgjørelse for det vervet. Han har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti ved oppsigelse/avtalt fratreden. Hans pensjonsalder er 70 år.

Avdelingsleder finans innehar vervet som administrerende direktør i datterselskapet KLP Boligkreditt AS. Han mottar

ingen godtgjørelse for dette vervet, og har ingen avtale om prestasjonslønn (bonus) eller lønnsgaranti. Hans pensjonsalder er 70 år.

Det foreligger ingen forpliktelser til å gi styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet.

Honorar for styremedlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmer som er ansatt i KLP-konsernet uten å være valgt av og blant de ansatte mottar ikke honorar for styrevervet. Ytelser utover mottatt styrehonorar for styremedlemmer ansatt i KLP-konsernet oppgis bare dersom disse inngår i gruppen ledende ansatte i KLP-konsernet.

Alle ytelser er oppgitt uten påslag for arbeidsgiveravgift.

Det vises forøvrig til beskrivelse av hovedprinsippene til fastsettelse av godtgjørelse i KLP-konsernet som kan søkes opp på klp.no.

NOTE 29 Antall ansatte

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
59	64	Antall årsverk	64	59
61	70	Antall ansatte per 31.12	70	61

NOTE 30 Lønn og administrasjonskostnader

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
-45 935	-42 948	Lønn	-42 948	-45 935
-6 683	-7 288	Arbeidsgiveravgift	-7 288	-6 683
-7 887	-7 442	Pensjoner inkludert arbeidsgiveravgift	-7 442	-7 887
-320	-123	Andre ytelser	-123	-320
-60 824	-57 801	Sum	-57 801	-60 824

NOTE 31 Andre eiendeler

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
11 973	12 243	Mellomværende med selskap i samme konsern	610	437
0	2 487	Diverse fordringer	2 487	0
207	272	Forskuddsbetalte kostnader	273	1 156
12 180	15 002	Sum	3 370	1 593

NOTE 32 Annen gjeld og avsetning for påløpte kostnader

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
26 888	93 065	Mellomværende med selskap i samme konsern	65 801	25 025
1 514	4 511	Kreditorer	5 013	1 583
3 030	2 614	Diverse gjeld	2 617	3 035
31 432	100 189	Sum annen gjeld	73 431	29 643
2 738	2 837	Forskuddstrekk	2 837	2 738
1 982	2 090	Arbeidsgiveravgift	2 090	1 982
4 499	4 914	Feriepenger	4 914	4 499
22 505	26 279	Pensjonsforpliktelser	26 279	22 505
77	0	Mva	264	170
5 174	5 370	Avsatte kostnader	9 790	6 027
36 976	41 490	Sum påløpte kostnader og forpliktelser	46 174	37 920

NOTE 33 Transaksjoner med nærstående parter

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016		01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
RESULTATPOSTER				
57 620	57 000	KLP, honorarer låneforvaltning	57 000	57 620
14 168	12 830	KLP Kommunekreditt AS, administrative tjenester (selvkost)	0	0
25 611	26 794	KLP Boligkreditt AS, administrative tjenester (selvkost)	0	0
48 269	37 215	KLP Kommunekreditt AS, renter utlån	0	0
31 191	9 309	KLP Boligkreditt AS, renter utlån	0	0
-101	-63	KLP Kapitalforvaltning AS, honorar utførte tjenester	-438	-422
-3 692	-5 454	KLP, Husleie	-5 454	-3 692
-7 887	-7 442	KLP, pensjonspremie	-7 442	-7 887
-46 386	-53 717	KLP, stabstjenester (selvkost)	-53 717	-46 386
492	999	KLP konsernselskaper, subsidiert rente ansattlån	2 233	1 065
119 286	77 471	Sum	-7 818	298

KLP Banken AS		TUSEN KRONER	KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2015
BALANSEPOSTER				
2 181 927	1 170 823	KLP Kommunekreditt AS, utlån konsern kortsiktig	0	0
825 732	848 927	KLP Boligkreditt AS, utlån konsern kortsiktig	0	0
-302	-24 060	KLP Kommunekreditt AS, avregning lån	0	0
-1 640	-3 295	KLP Boligkreditt AS, avregning lån	0	0
-16 448	-50 525	KLP, avregning lån	-50 525	-16 448
NETTO MELLOMVÆRENDE TIL:				
-8 498	-15 185	KLP	-14 895	-8 498
4 494	4 018	KLP Kommunekreditt AS, netto mellomværende	0	0
7 229	8 096	KLP Boligkreditt AS, netto mellomværende	0	0
251	129	KLP konsernselskaper, netto øvrige mellomværende	228	358
2 992 744	1 938 928	Sum	-65 192	-24 588

Transaksjoner med nærstående parter er gjennomført til generelle markedsbetingelser, med unntak av selskapets andel av fellesfunksjoner (stabstjenester), som er fordelt til selvkost. Fordringen er basert på faktisk bruk. Alle mellomværende blir gjort opp fortløpende.

NOTE 34 Honorar til revisor

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
01.01.2015 -31.12.2015	01.01.2016 -31.12.2016	TUSEN KRONER	01.01.2016 -31.12.2016	01.01.2015 -31.12.2015
402	375	Ordinær revisjon	829	1 118
8	0	Attestasjonstjenester	330	179
0	0	Skatterådgivning	0	0
0	19	Andre tjenester utenfor revisjonen	19	0
410	394	Sum honorar til revisor	1 178	1 297

Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

NOTE 35 Betingede forpliktelser

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
351 309	452 389	Ubenyttede kredittrammer utlån	452 389	351 309
77 699	217 716	Lånetslagn	424 652	273 714
15 975 000	17 230 000	Trekkfasilitet KLP Kommunekreditt AS	0	0
2 850 000	3 743 000	Trekkfasilitet KLP Boligkreditt AS	0	0
19 254 008	21 643 105	Sum betingede forpliktelser	877 041	625 023

NOTE 36 Kontanter og kontantekvivalenter og øvrige utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner

KLP Banken AS			KLP Banken AS konsern	
31.12.2015	31.12.2016	TUSEN KRONER	31.12.2016	31.12.2015
396 505	1 008 061	Bankinnskudd drift	1 523 245	945 275
0	0	Kontantbeholdning	0	0
396 505	1 008 061	Sum kontanter og kontantekvivalenter (likviditetsbeholdning)	1 523 245	945 275
10 632	10 037	Bankinnskudd til bruk for kjøp og salg i verdipapirvirksomheten	24 837	28 316
407 137	1 018 098	Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner	1 548 082	973 591

Til generalforsamlingen i KLP Banken AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert KLP Banken AS' årsregnskap som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til KLP Banken AS per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet KLP Banken AS per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

PricewaterhouseCoopers AS, Brattørkaia 17 B, Postboks 6365 Sluppen, NO-7492 Trondheim
T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no
Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Revisors beretning - 10. mars 2017 - KLP Banken AS

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

Revisors beretning - 10. mars 2017 - KLP Banken AS

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Revisors beretning - 10. mars 2017 - KLP Banken AS

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Trondheim 10. mars 2017
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rune Kenneth S. Lædre', written in a cursive style.

Rune Kenneth S. Lædre
Statsautorisert revisor

KLP BANKEN AS

Postboks 8814
7481 Trondheim
Organisasjonsnr.: 993 821 837

BESØKSADRESSE, TRONDHEIM

Beddingen 8

BESØKSADRESSE, OSLO

Dronning Eufemias gate 10

Tlf: 05554

Faks: 73 53 38 39

KLPBanken@klp.no